

Padaraw: Kasaysayan at impluwensya sa kulturang Bulaneño

Melitante, Mary Anne M. ✉

Sorsogon State University, Philippines (maryanne.melitante@deped.gov.ph)

Mapa, Kathleen Kay D.

Sorsogon State University, Philippines (mapakathleen@gmail.com)

ISSN: 2243-7703

Online ISSN: 2243-7711

OPEN ACCESS

Received: 4 March 2025

Revised: 18 March 2025

Accepted: 25 March 2025

Available Online: 1 April 2025

DOI: 10.5861/ijrse.2025.25030

Abstract

The Padaraw Festival is a vibrant celebration that serves as a reflection of the history, culture, and traditions of Bulan, Sorsogon. The aim of this study is to explore the history, meaning, and impact of the Padaraw Festival on the culture and economy of Bulan. A descriptive survey-analysis method was used to gather data from 23 participants who play an active role in the development of the festival. The participants include local officials, music and dance trainers, and representatives from the tourism industry. Interviews were conducted, and thematic analysis was used to examine the collected information regarding the symbolism and impact of the festival on the local community. The study's results reveal a deep connection between the festival and the promotion of local culture, community strengthening, and the development of tourism and the economy. Based on the conclusions, it is recommended to value the history of the Padaraw Festival, expand its activities, and strengthen support for local businesses and tourism to further enhance the festival's impact on the town.

Keywords: Padaraw festival, history, culture, influence, tourism, economy

Padaraw: Kasaysayan at impluwensya sa kulturang Bulaneño

1. Abstrak

Ang Padaraw Festival ay isang makulay na selebrasyon na nagsisilbing salamin ng kasaysayan, kultura, at tradisyon ng Bulan, Sorsogon. Layunin ng pag-aaral na ito na tuklasin ang kasaysayan, kahulugan, at epekto ng Padaraw Festival sa kultura at ekonomiya ng Bulan. Ginamit ang deskriptibong sarbey-analisis upang mangalap ng datos mula sa 23 kalahok na may aktibong papel sa pag-unlad ng festival. Kasama sa mga kalahok ang mga lokal na opisyal, tagapagsanay ng musika at sayaw, at mga kinatawan ng industriya ng turismo. Nagsagawa ng mga interbyu at ginamit ang tematik-analisis upang suriin ang mga nakalap na impormasyon hinggil sa simbolismo at epekto ng festival sa lokal na komunidad. Ang mga resulta ng pag-aaral ay nagpapakita ng malalim na koneksyon ng festival sa pagpapalaganap ng lokal na kultura, pagpapalakas ng komunidad, at pag-unlad ng turismo at ekonomiya. Batay sa mga konklusyon, inirerekomenda ang pagpapahalaga sa kasaysayan ng Padaraw Festival, pagpapalawak ng mga aktibidad nito, at pagpapalakas ng suporta sa lokal na negosyo at turismo upang higit pang mapalago ang epekto ng festival sa bayan.

Susing-salita: Padaraw festival, kasaysayan, kultura, impluwensya, turismo, ekonomiya

2. Introduksyon

Ang isang festival ay isang espesyal na pagdiriwang na karaniwang isinasagawa sa isang tiyak na araw o panahon ng isang lugar. Ito ay may kinalaman sa mga kulturang tradisyon, relihiyon, kasaysayan o mga pagdiriwang ng isang komunidad o bansa. Ito ay isang pagkakataon para sa mga tao na magkolekta, magdiwang, at magbigay-pugay sa mga mahahalagang aspeto ng kanilang kultura at relihiyon. Ang mga ito ay nagbibigay buhay sa kultura at nagpapakita ng identidad ng komunidad, nagdudulot ng kaligayahan at pagkakaisa. Ang salitang "festival" ay nagmula sa Latin na "festum" at kaugnay ng Pranses na "festivus." Sa gitnang panahon, ang mga ito ay karaniwang nauugnay sa relihiyon at itinuturing na banal (Levickaitė, 2011). Sa kasalukuyang ito ay nagsilbing daan upang ipakilala ang kultura at umiiral na wika sa isang lugar. Ayon sa UNESCO (2001), itinuturing ang kultura bilang ang kabuuan ng natatanging espirituwal, materyal, intelektwal, at emosyonal na mga katangian ng lipunan o isang pangkat ng lipunan, na kinakasama ang hindi lamang sining at panitikan, kundi pati na rin ang mga pamumuhay, paraan ng pagsasamahan, sistema ng mga halaga, tradisyon, at mga paniniwala.

Simula noong 1986, nagbago ang pananaw sa papel ng kultura sa ekonomiya at lipunan. Mas pinahalagahan na ngayon ang koneksyon ng kultura at pag-unlad ng mga ahensiyang nagbibigay-tulong at dalubhasa. Ang kultura ay itinuturing na susi sa ekonomikong pag-usbong, na nagdudulot ng kita mula sa turismo at mga likha, at tumutulong sa pangmatagalang pag-unlad ng isang rehiyon. Kinikilala rin itong may impluwensya sa ugali ng tao at sa kanilang kontribusyon sa ekonomikong at panlipunang pag-unlad (UNESCO, 1995). Mahalaga ang pag-aaral sa mga festival sa pagdukal ng kultura at identidad ng isang lipunan at maipakilala ang natatanging kulturang ito sa iba.

Ang Festival Tourism ay isang mabilis na lumalagong bahagi ng industriya ng turismo, na nakatuon sa pagpapalitan ng kultura sa iba't ibang antas. Sa pamamagitan ng mga espesyal na kaganapan, ito ay nagbibigay-daan sa mga artista at bisita na makilahok at ipakita ang mga kultural na pananaw mula sa kasaysayan, tradisyon, pagkain, inumin, musika, at sayaw (Stankova at Vassenska, 2015). Walang duda na ang mga festival at lokal na kaganapan ay mahalagang bahagi ng mga patakaran para sa pambansang pag-unlad. Kinilala itong nagbibigay ng malaking ambag sa ekonomikong pag-unlad ng mga lokal na lugar, nag-aalok ng oportunidad para sa promosyon ng turismo, komersyal na resulta, at pagtaas ng pamumuhunan sa mga rehiyon (Getz, 2007). Ayon kay Choi et al. (2021), ang pagdalo sa mga ganitong gawain ay nagpapawi ng stress, nagbibigay ng espirituwal na kasiyahan, at nag-aalok ng positibong karanasan sa kaalaman, estetika, at kuryusidad.

Lalo pa maraming turista ang naghahanap ng bagong karanasan sa mga festival, na mahalaga para sa kanilang kaligayahan. May positibong kaugnayan ang pagbabago sa mga katangian ng festival at kasiyahan ng mga turista. Ang mga inobasyon, tulad ng disenyo ng kaganapan at pagpapahayag ng kultura, ay nakatutugon sa kanilang motibasyon at nagdudulot ng ligaya (Zhang at Deng, 2022).

Ayon sa Republic Act No. 10066, o "National Cultural Heritage Act of 2009," layunin nitong pangalagaan at itaguyod ang kayamang kultural at kasaysayan ng Pilipinas para sa kapakinabangan ng kasalukuyan at susunod na henerasyon. Binibigyang-diin nito ang pagpepreserba ng kultura, pagprotekta sa mga ari-arian at kasaysayan, pagpapalakas ng mga institusyong pangkultura, at pagtulong sa kagalingan ng mga manggagawa sa kultura. Ang Batas Republika Blg. 7356 ay nagtatag ng Pambansang Komisyon para sa Kultura at mga Sining (NCCA) bilang pangunahing ahensya para sa promosyon at pangangalaga ng kultura at sining sa Pilipinas. Itinatag din nito ang Pambansang Pondo para sa Kultura upang suportahan ang mga proyektong pangkultura at nagbibigay ng tulong para sa mga kaganapang pangkultura, tulad ng pista.

Ang mga festival sa Pilipinas ay mahalaga sa kultura at tradisyon ng bansa, ipinagdiriwang mula Enero hanggang Disyembre (Chan, 2020). Kabilang dito ang Aliwan Fiesta, na tinaguriang Ina ng Lahat ng Pista, kung saan nagtitipon ang mga pangunahing selebrasyon mula sa buong bansa sa Manila (Nuñez, 2019). Ayon kay Punongbayan (2019), may mga pista tulad ng Ati-Atihan, Sinulog, Panagbenga, Pahiyas, at Maskara na nag-aakit ng turista at nagsisilbing simbolo ng pagkakakilanlan ng bawat lugar. Dagdag pa ni Carada (2021), ang mga festival tulad ng Sinulog sa Cebu at Maskara sa Bacolod ay bahagi na ng kasaysayan at buhay ng mga Pilipino. Ang mga pista ay hindi lamang nagsisilbing libangan, kundi nagpapakilala din ng lokal na kultura at tradisyon sa buong mundo. Mahalaga ang mga ito bilang pagpaparangal sa mga patronong santo, mitolohiya, kalikasan, at kasaysayan. Karaniwang nagdaraos ang mga lalawigan, munisipalidad, at barangay ng mga festival, kung saan nagtitipon ang mga turista at lokal upang masaksihan ang makulay na prusisyon, sayaw, at iba pang kultural na palabas, kasama ang mga espesyal na pagkain. Ayon kay Nuñez (2019), ang mga festival ay ipinagdiriwang mula sa barangay hanggang pambansang antas.

Sa bawat festival, naipapakita ang natatanging identidad ng kultura o komunidad. Mahalaga ito sa pagpapahalaga sa kultura at tradisyon, at nagsisilbing mabisang paraan sa pagpapanatili ng kulturang kinagisnan (Bajaro, 2020). Ayon kina Pinca-Atutubo at Totanes (2023), ang fiesta ay mahalagang araw para sa mga Sorsoganon, kung saan ipinapakita at inaala ang kanilang kultural na pamana. Ang mga kwento tungkol dito ay bahagi ng kanilang mga festival. Ang pag-iisip ng mga Sorsoganon sa muling pagtuklas ay nag-uugnay sa kanilang kasaysayan, pagkakakilanlan, at pamana, na nagbubukas ng pagkakataon para sa pag-unlad ng kabuhatan. Ang mga aktibidad ng Kasanggayahan Festival ay may layuning itaguyod ang agrikultura, sining, kultura, kasaysayan, turismo, at kalakalan. Maraming kaganapan ang nagaganap sa buong buwan, kabilang ang mga kasiyahan, laro, palabas na pang-aliw, at ang tiangge, na isang bukas na pamilihan. Maliban pa rito ang pagkakaroon ng iba't iba pang mga pagdiriwang ng festival sa mga bayan ng Sorsogon.

Sa bayan ng Bulan ipinagdiriwang ang Padaraw Festival sa dalawang dahilan: bilang pasasalamat para sa sagana at masaganang ani (mula sa lupa at karagatan) at bilang pagpaparangal sa patron ng bayan, Birhen ng Inmaculada Concepcion. Ang Bayan ng Bulan, ay isang 1st class na munisipalidad sa Sorsogon na may populasyon na 105,190 (2020 census), ang pinakamatao sa lalawigan. Ito ay mabilis na umuunlad at pinaghahandaan ang cityhood na may iminungkahing batas sa 2024. May lawak itong 196 square kilometers, tinatayang populasyon na 120,000, at taunang kita na higit sa P200 milyon. Kabilang ito sa Top Five Municipalities with the Highest Operating Income sa Bicol at ISO Accredited na may Seal of Good Financial Housekeeping mula sa DILG (PhilAtlas, 2024).

Ayon sa Municipal Ordinance no. 002, s. 2015, o P.A.D.A.R.A.W Program, itinataguyod nito ang taunang pista na mula sa choreographed na kultural na pagtatanghal ay magiging isang makabuluhang katutubong gawain ng pagpapasalamat para sa mga biyaya ng nakaraang taon at paghingi ng pagpapala para sa darating na taon. Ito ay ipinagdiriwang tuwing ika-30 ng Mayo sa Bulan, Sorsogon, bilang pag-alala sa pagkakaisa ng mga

mamamayan. Ang mga nabanggit na siyang dahilan upang pag-aralan ang Padaraw: Kasaysayan at Impluwensya sa Kulturang Bulaneño. Upang masuri ang ambag at implikasyon ng nito sa iba pang aspekto nakapaloob rito. Ang mga nabanggit ay nagsisilbing batayan para sa pag-aaral ng "Padaraw: Kasaysayan at Impluwensya sa Kulturang Bulaneño." Layunin ng pananaliksik na ito na suriin ang mga ambag ng Padaraw sa kasaysayan at kultura ng mga Bulaneño, kabilang ang impluwensya nito sa turismo at ekonomiya. Mahalaga ring tuklasin kung paano nakakaapekto ang Padaraw sa pagkakakilanlan ng mga Bulaneño ngayon at ang pagpapahalaga nila sa mga kaugaliang ito. Sa pamamagitan ng pagsusuri inaasahang maipapakita ang kahalagahan ng Padaraw bilang isang tradisyon na patuloy na umaangkop sa kanilang pang-araw-araw na buhay.

Layunin - Ang layunin ng pag-aaral na ito ay alamin ang kasaysayan, kahulugan, at epekto ng Padaraw Festival sa kultura ng Bulan. Tinutukan nito ang kasaysayan ng festival, mga simbolo nito, at ang impluwensiya nito sa turismo at ekonomiya ng Bulan, pati na rin ang kasaysayan at pag-unlad ng bayan ng Bulan, Sorsogon.

3. Metodolohiya

Ginamit sa pag-aaral na ito ang deskriptibong sarbey-analisis upang masusing maipakita ang kultura ng Bulaneno sa pamamagitan ng Padaraw Festival. Ang mga kalahok sa pag-aaral ay binubuo ng 23 indibidwal mula sa lokal na pamahalaan, mga tagapagsanay ng musika at sayaw, at mga kinatawan ng turismo sa Bayan ng Bulan. Nagsagawa ng mga interbyu upang mangalap ng mahahalagang impormasyon, at ginamit ang tematik-analisis upang suriin ang mga nakalap na datos. Ang mga kalahok ay pinili batay sa kanilang aktibong papel at malalim na kontribusyon sa pagpapalaganap at pagpapaunlad ng Padaraw Festival. Ang mga katanungan sa interbyu ay nakatuon sa kasaysayan, simbolismo, at mga epekto ng festival sa turismo at ekonomiya ng Bulan. Ang mga tanong ay isinailalim sa maingat na rebisyon upang matiyak ang kalinawan, kaugnayan, at kahusayan sa pagkuha ng datos.

Ang proseso ng paglikom ng impormasyon ay nagsimula sa pamamagitan ng pagpapadala ng liham-pahintulot sa mga lokal na tanggapan at pakikipag-ugnayan sa mga pangunahing tao na may kaalaman tungkol sa festival. Ang mga interbyu ay isinagawa mula Disyembre 2023 hanggang Enero 2024, at nagsama rin ng dokumentasyon ng mga larawan upang magamit sa pagsusuri ng resulta ng pag-aaral. Ginamit ang tematik-analisis at Teoryang Gipaw sa pagsusuri ng mga datos upang masusing matukoy ang kahalagahan ng Padaraw Festival sa pagpapalaganap ng lokal na kultura, pagpapalakas ng komunidad, at pagpapasigla ng turismo at ekonomiya.

4. Natuklasan

Inilahad rito ang interpretasyon sa mga nakalap na impormasyon mula sa mga kalahok ng pag-aaral na ito. Iiprenesinta nang sunod-sunod ang mga datos upang sagutin ang mga tanong sa pag-aaral na ito. Ang mga nakuhang sagot ay nagsilbing kasagutan sa mga sumusunod: 1. Kasaysayan ng Padaraw Festival. 2. Ang sinasalamain at sinisimbolo ng Padaraw Festival 3. Impluwensya ng Padaraw festival sa turismo at ekonomiya.

1.1 Kasaysayan ng Padaraw Festival

Ang datos na nakalap mula sa mga interbyu ay inanalisa. Apat na tema ang nabuo. Kabilang sa mga temang ano ang padaraw festival, kailan ito nagsimula, at sino sino ang bumuo ng padaraw, Bakit may padaraw at paano nabuo ang padaraw. Ipinapakita rin ng mga tema na ang Padaraw ay may mahalagang papel sa kultura ng mga tao sa bayan ng Bulan. Ito ay naging isang festival na kanilang ipinagdiriwang taon-taon hanggang sa kasalukuyan.

Ang padaraw festival. Ang Padaraw ay isang salitang Bicol na hango sa "daraw," na tumutukoy sa mga isdang nagsasama-sama sa isang direksyon. Ang ibig sabihin ng Padaraw ay pagkakaisa, at sa pagdiriwang na ito, nagkakaisa ang mga tao ng Bulan upang ipakita ang kanilang lakas at pagkakapit-bisig sa kabila ng mga hamon. Ipinagdiriwang ito bilang parangal sa patron ng bayan, ang Birheng Maria ng Immaculada Concepcion, bilang

pagpapahayag ng pasasalamat para sa mga biyaya mula sa Diyos, hindi lamang mula sa dagat kundi pati na rin mula sa mga kapatagan at kabundukan.

“Padaraw an may-on sin konsepto manungod
sa biyaya na hali sa kadagatan kay kuan
pan-o ngani komunidad kita na nasa gilid
san dagat, kaya doon nagbatog an pag
selebrar san padaraw.”

Salin: Padaraw ang may konsepto tungkol sa biyaya na galing sa karagatangkasi nga komunidad tayo na nasa gilid ng karagatan, kaya doon nagsimula ang pagdiriwang ng padaraw. - Kalahok 16

Hindi nagtagal Mayroong nabuong konsepto na nakatuon sa pangunahing hanapbuhay ng mga mamamayan ng bayan at ito ay tungkol sa pangingisda at pagsasaka tugon ng kalahok. Sapagkat ang bayan ng Bulan ay malapit sa malawak na karagatan at ang pamumuhay ng mga tao ay nakasentro sa isda at na isa sa pamumuhay at itinuturing nilang biyayang bigay ng lumikha.

“Bungto kita sin pangingisda nyan an mgagrupa
na nakatuon sa baybayon kaya nakatuon ini sa
industriya san paglawod.”

Salin: Bayan tayo ng pangingisda at ang mga grupong nakatuon sa baybayin kaya nakatuon ito sa industriya ng pangingisda. Kalahok 17

Sagana at ang bawat tao ay mayroong hanapbuhay sapagkat ang bayan Bulan ay nakasentro sa industriya ng pangingisda. Karamihan sa mga mamamayan pangingisda ang pangunahing hanapbuhay ayon ito sa pahayag ng kalahok.

“an word na padaraw hali in isa
word na daraw na pirmi ingagamit
san mga paralawod kaya pagnasangga
an isda, an gahoy suon kuan daraw.
An pagluwas san bulan.”

Salin: Ang salitang padaraw ay mula sa salitang daraw na kadalasang ginagamit ng mga mangingisda kaya kapag sumasangga ang isda, ang tawag dun ay daraw. Ang paglabas ng buwan.) – Kalahok 18

Mayroong isang orihinal na terminong ginagamit ang mga mangingisda na palatandaan nila kung marami ang isda at ito ay ang daraw na may kaugnayan sa maliwanag na buwan. Ito ngayon ang pinagbatayan at pinagkunan ng salitang padaraw festival ng Bulan.

“An daraw na pag nagdadaraw an bulan,
siyempre nagtitiripon an mga isda,
nyan daghanon an dakop na isda.”

Salin: (Ang daraw na pagnagdadaraw ang buwan, siyempre nagtitipon ang mga isda, at maraming huli ng isda.) – Kalahok 20

Mayroong isang palatandaan ang mga mangingisda ng bayan ito ay ang paglabas ng bilog at maliwanag na buwan. Nagbabadya ito ng tiyak na daming huli at bilang ng isda.

“Padaraw kay mas kilala an bungto sa
pangingisda. Kaya nabuo an padaraw.”

Salin: (Padaraw dahil mas kilala ang bayan sa pangingisda. Kaya nabuoang padaraw.) – Kalahok 22

Dahil sa saganang pangingisda, naging tanyag ang bayan ng Bulan. Ang pangalan ng kanilang pagdiriwang, ang "Padaraw Festival," ay hango sa salitang "daraw," na tumutukoy sa pangkat ng mga isda. Ang festival na ito ay nagsimula bilang pagdiriwang ng kanilang yaman sa likas na yaman at malalim na ugnayan sa karagatan. Ayon kay Buted et al. (2014), ang mga fiesta ay may malaking papel sa kulturang Pilipino at patuloy na nagbabago ayon sa lokal na tradisyon. Ang pag-unlad ng mga festival ay konektado sa kasaysayan ng kulturang tao.

Ang pagsisimula ang Padaraw Festival. Ang mga festival at kaganapang nakabatay sa komunidad, na tinatawag ding lokal na kaganapan, ay nagmumula sa isang partikular na sektor ng komunidad na may pangangailangan o pagnanais na ipagdiwang ang isang bahagi ng kanilang buhay o kasaysayan (Dimmock & Tiye, 2000). Bukod dito, ayon kay Davies (2017) isa sa mga unang festival ay ang mga kaganapang kaugnay ng mga pana-panahong okasyon, tulad ng pagsasaka at pag-aani. Ang mga ganitong uri ng pagdiriwang ay itinuturing ding mga unang festival.

“Ang bungto san Bulan una na nakilala
sa pag selebrar san Bandalaan kay saro
sa pinaka- produkto san bungto an
bandala. An pagkakamay-on sin masagana
nyanmahiwas na tanuman san bandala
an nag-udyokpara ini iselebrar
san bungto.”

*Salin: (Ang bayan ng Bulan ay unang nakilala sa pagdiriwang ng Bandalaan sapagkat isa sa mga pangunahing produkto ng bayang ito ay ang bandala. Ang pagkakaroon ng masagana at malawak na taniman ng bandala ang nag-udyok upang ito ay ipagdiriwang ng bayan.) –
Kalahok 16*

Ayon sa mga kalahok, ang festival ng Bulan ay nakabatay sa kanilang produktong abaca, isang pangunahing produkto ng bayan (Bulan Water District, 2014). Tulad ng ibang lugar sa Pilipinas, ipinapakita ng mga festival ang sosyo-historikal na pamana ng bawat bayan. Halimbawa, ang "Bandalaan sa Bulan," na ginaganap tuwing ika-31 ng Mayo, ay nagtatampok ng mga gamit mula sa abaca, isang pangunahing export noong panahon ng kolonyalismong Espanyol (*Discover Sorsogon - Philippines Travel - Boracay, Puerto Galera, Bohol, Cebu - 7000 Islands*, n.d.). Ang mga festival ay nagpapakita ng lokal na kultura at sumusuporta sa mga negosyo (Tanfrod & Jung, 2017). Sa patuloy na pag-unlad, nagkakaroon ng pagbabago sa mga pagdiriwang.

“dati an festival sa tinampo san una
kuan Bandalaan na inorganisa man san
dati na bise alcalde Alvino Goyala
kaya lang hinali.”

Salin: (Dati ang festival sa kalsada noong una ay ang Bandalaan na inorganisa din ng dating bise akalde Alvino Goyala kayalang inalis) Kalahok 16

Ang pagdiriwang ng bandalaan ay nagkaroon ng mahalagang papel sa bayan ng Bulan. Ayon sa tugon ng kalahok, ito ang naging inspirasyon upang magkaroon ng mas magandang pagdiriwang ang bayan.

“Sadto san 1996 nagbuo mun-a san bandalaan na yon
an mga sul-ot bandala. Paghuna namo sadto, bandala
an pinaka produkto nato didi.”

Salin: (Noong 1996 bumuo muna ng bandalaan na yon ang kasuotan ay bandala. Akala namin noon, bandala ang pinaka produkto natin dito.) - Kalahok 17

Kaya ng taong 1996 ay ginamit ang bandala bilang mga kasuotan ng mga kalahok sa pagdiriwang sa kalsada upang ipakita ito bilang produkto ng bayan sa mga panahong ito. Nga lamang hindi nagtagal ay napalitan sapagkat hindi ito ang pangunahing hanapbuhay at produkto ng Bulan.

“Dati san una may-on sira inhihirimo
didi na festival tapos mao na yadto
na bandalaan. Bandalaan hali yoon sa
parang proukto na hali sa bandala sa
Bulan.”

*Salin: (Dati noong una mayroon silang isinasagawa ditong festival at yon yon bandalaan.
Bandalaan galing yon sa parang produkto na galing sa bandala sa Bulan.)- Kalahok 19*

Mayroong pinagdiriwang ang bayan ng Bulan na festival ito ang bandalaan at ayon sa kalahok, magagandang dalagang kababaihan ang madalas na sumasali rito para itampok ang kasuotan na yari sa bandala. Ito ay itinatangahal rin sa kalsada may pagsasayaw na bitbit mga bandalang produkto mula sa bayan.

“Matagumpay man an ingigibo an bandala
festival pero daghanon an komento sini
na tukalan kay diyo lang an bandala sa
bungto.”

*Salin: (Matagumpay naman ang isinasagawa ang bandala festival ngunit marami ang komento
rito na palitan dahil kunti lamang ang bandala sa bayan.) – Kalahok 21*

Ang pagdiriwang ng bandalaan ay tinangkilik at matagumpay na ring naipagdiwang tugon ng kalahok. subalit dumating ang panahon na napalitan ito at hindi na ipinagpatuloy pa sapagkat hindi ito ang pinakahanapbuhay ng bayan.

Mula sa pagbabago ng ipinagdiriwang na festival sa bayan ng Bulan, nabuo ang mga konsepto kaugnay ng Padaraw. Ito ay naging batayan para sa mas malawak na pag-unawa sa pagpapakilala ng festival na ito.

“An bungto san Bulan kuan sagana o kilala na
mayaman sa lamang dagat pareho san mga isda na lawlaw.)

*Salin: (Ang bayan ng Bulan ay sagana o kilala na mayaman sa lamang dagat katulad ng mga
isdang lawlaw.) – Kalashok 1*

Mayroong ipinagmamalaking isda ang bayan at ito ay tinatawag na lawlaw. Isa ito sa mga tatak kung bakit mas lalong nakikilala ang bayan.

“Hali ini sa word na daraw na an
kahulugan mao an pagdagsa san
daghanon na isda.”

*Salin: (Ito ay mula sa salitang daraw na ang kahulugan ay ang pagdagsa ng napakaraming
isda.) – Kalahok 2*

Ayon sa tugon ng kalahok, ang bayan ay may tinatawag na salitang may kaugnayan sa isda at ito ay daraw. Iniuugnay sa dami ng isda sa huli ng mga mangingisda.

“Nauugnay in isa pangingisda na may-
on daghanon na dakop sin isda.”

Salin: (Ito ay na uugnay sa pangingisda na mayroong maraming huling isda.) – kalahok 4

Ang Bulan ay kilala sa kasaganaan ng lamang-dagat, tulad ng isdang lawlaw, na mahalaga sa kabuhayan ng mga tao. Ang kanilang pagdiriwang ay tampok ang panghuhuli ng isda at nagpapakita ng ugnayan ng mga mangingisda at pagkakaisa ng mamamayan, tulad ng galaw ng mga isda tuwing daraw. Ayon kay Tkaczynski (2013), ang mga festival ay nagdudulot ng benepisyo sa komunidad, tulad ng gastusin sa turismo at pagmamalaki. Ang festival ng Bulan ay patuloy na nagbabago dahil sa pakikiugnayan ng mga ahensya at komunidad, na nagpalaganap ng ideya ng “Padaraw” at naging simbolo ng masaganang ani ng pangingisda.

“Pwera san nagkakamay-on sin masagana
na ani hali sa kadagatan inupod naman
an masagana na ani hali sa mga tinanom
san kabululudan.”

Salin: (Maliban sa pagkakaroon ng masaganang ani mula sa karagatan ay sinama rin ang masaganang ani mula sa mga pananim sa kabundukan.) – Kalahok 6

Ayon sa tugon ng kalahok, hindi lang binuo ang pagdiriwang para ipakita ang pangingisda kundi maging pati ang pagsasaka. Ang mga ito ay patunay na talagang makikita kung gaano kasagana ang bayan.

“Gusto nira ipaimod an kabuhayan san
Bulan. Kaya diri lang pangingisda an
inpapaimod sini gusto din nira na ma
ipaimod an iba pa na kabuhayan pareho
san pagbanti, paglukad, nyan intero
na pangkabuhayan san bungto.”

Salin: (Gusto nila ipakita ang kabuhayan sa Bulan. Kaya hindi lamangpangingisda ang maipakita gusto rin nila na maipakita ng iba pang kabuhayan pareho ng pagsasaka, pagkokopra, at lahat ngpangkabuhayan sa bayan.) – Kalahok 15

Dahil sa isang layuning maipakita ang paraan ng pamumuhay ng bayan, padaraw festival ang kanilang naging tulay at pamamaraan. Lahat ng pandagat at panlupang gawain tulad ng pangingisda at pagsasaka at naipamalas sa pamamagitan ng pagdiriwang.

“Una nakatuon lang in isa industriya san
Pangiongisda nyan an mga grupo na nakatuon
sa baybayon habo nira na pangingisda lang sa
Bulan kaya pinaunlad na an biyaya hali sa
kabundukan kaupod na an paglukad,bandala
man gihapon kun baga diri lang nakatuon
sa saro na produkto.”

Salin:(Una nakatuon lang ito sa industriya ng pangingisda at ang mga grupong nakatuon sa baybayin ayaw nila ng pangingisda lang ng Bulan kaya pinaunlad biyayang galing sa kabundukan kasama na ang kopra, bandala parin kung baga hindi lang nakatuon sa isang produkto.) – Kalahok 17

Ang bayan ng Bulan ay patuloy na umuunlad dahil sa kasaganaan nito, mula sa karagatan hanggang sa mga kabundukan. Hinati ito sa dalawang bahagi: ang tabi ng karagatan para sa pangingisda at ang kabundukan o Patag para sa pagtatanim. Ipinapakita nito na hindi lamang pangingisda ang hanapbuhay ng mga tao sa Bulan, kundi pati na rin ang masaganang ani mula sa mga kabundukan. Kaya’t ang pangingisda at pag-aani ay pinagsama sa pagdiriwang ng Padaraw.

“An salitang -ugat sini daraw kaya pinalitan
ini tapos hinimuan acronym Peoples Action
and the Development Aquatic Resources
Agriculture and Watershedshali sa salitang
-ugat na daraw dahil grasya hali sa
kabundukan kaupod na an katubian, kaupod
an agrikultura, kaya yon batog sadto
hanggang niyan padaraw na pirmi an ingagamit.”

Salin: (Ang salitang ugat ay daraw kaya pinalitan yanat ginawan ng acronym Peoples Action and the Development Aquatic Resources Agriculture and Watersheds galing sa salitang ugat na daraw dahil biyaya galing sa kabundukan kasama na ang sa katubigan, kasama ang agrikultura, kaya yon mula noon hanggang ngayon padaraw palagi ang ginagamit.) -Kalahok 17

Ayon sa tugon ng kalahok dumating ang mga sandaling ang kailangan mas makapagbigay pansin ito lalo sa mga tao. Kung kaya't gumawa sila ng isang pangalang tatatak at magpapaliwanag na mismo ng kahulugan ng salitang padaraw.

“Hinimuan sin acronym an padaraw na iugnay
na an pagsasaka kaya an nangyari sadto an
padaraw duwa na siya maliban sa paglawod
nyan pagbanti. Kay inapakilala nato an
produkto nyan hanapbuhay sa bungto san Bulan”

*Salin: (Ginawan ng acronym ang padaraw na iugnay na ang pagsasaka kaya ang nangyari noon
ang padaraw dalawa na siya maliban sa pangangisda at pagsasaka. Dahil pinakilala natin ang
produkto at hanapbuhay sa bayan ng Bulan.) – Kalahok 19*

Nilapatan ng kahulugan ang acronym na PADARAW, na nangangahulugang "Peoples Action and the Development of Aquatic Resources, Agriculture, and Watersheds," upang palakasin ang pagkilala sa mga lokal na hanapbuhay at produkto ng Bulan. Ayon sa Municipal Ordinance No. 2, s. 2015, ito ay nagbigay-daan sa pagdiriwang ng Padaraw Festival. Ayon kay Lombardo (2013), mahalaga ang mga festival sa pag-unawa ng kasaysayan at epekto nito sa ekonomiya.

MGA BULANEÑONG NASA LIKOD NG PADARAW FESTIVAL

Malaki ang papel ng mga tao sa pagdiriwang ng Padaraw Festival. Mula sa konsepto hanggang sa huling bahagi ng kaganapan, ang kanilang partisipasyon ay mahalaga sa pagpapalano, organisasyon ng mga aktibidad, at pagtatanghal. Sa kanilang sama-samang pagsisikap, naipapakita ang lokal na kultura at tradisyon, kaya't mas naging makulay at masaya ang pagdiriwang. Ayon kay Allen (2011), ang mga festival ay tumutulong sa pag-unlad ng ekonomiya at marketing, habang nagpapalakas ng interes mula sa komunidad at negosyo.

“Sa pangunguna san dati na butihing mayora
san Bulan na si Ex Mayor Helen De Castro,
an padaraw festival nagkonsepto,
inpagplanuhan, pinagtrabahuan nyan hanggang
sa nabilog kaupod an mga kawani san LGU.”

*Salin: (Sa pangunguna ng dating butihing mayora ng Bulan na si Ex Mayor Helen De Castro,
ang padaraw festival ay nagkonsepto, napagplanuhan, pinagtrabahuan at tuluyang nabuo
kasama ang mga kawani ng LGU.) – kalahok 13*

Sa kahit gaano kaganda ng isang plano subalit hindi nilapatan ng isang galaw ay hindi rin naman nagtatagumpay. Isa ang dating mayora sa puspasang nagtrabaho at nagpursige upang mabuo at maisakatuparan ang ngayong padaraw festival sa Bulan.

“Kaupod an 63 na barangay nagdaranunan
para makabilog sin cluster na para
iuurupod o ipapangkat sa pagpapalabas.”

*Salin: (Kasama ang 63 barangay ay nagtulong-tulong upang makabuo ng cluster na siyang
magsama-sama o pangkat sa pagpapalabas.) – Kalahok 14*

Sa tulong at suporta ng mga ng bawat mamamayan at ng mga lider ng bawat barangay nagkaroon ng iisang layunin na buuin at tipunin ang mga lalahok at magsasagawa sa parada. Isa itong bagay na mahirap gawin subalit sa dulo ay nagtatagumpay parin ang pagdiriwang ng padaraw.

“Sira sir Nilo, maam Gemma nyan mayor de
Castro para sa konseptwalisasyon san
padaraw festival.”

Salin: (Sina sir Nilo, maam Gemma at sir Benig at mayor de Castro para sa konseptwalisasyon ng padaraw festival.) – Kalahok 16

Sa pagbuo ng ganitong malaking pagdiriwang ay hindi nawawala ang ilang taong mangunguna upang mabuo ang isang plano. Dahil sa mga taong ito, sila ang naging tulay upang maipagdiwang ang isang padaraw festival sa Bulan.

“Rey Echane, Diokno Gonzalgo, si sir Fiel
Gerero at kuya Nilo Raymundo. Sira an
Nagkonsepto sini na padaraw para ipaimod
an Bulan manungod sa kabuhayan nyan kasaysayan.”

Salin: (Rey Echane, Diokno Gonzalgo, si sir Fiel Gerero at kuya Nilo Raymundo. Sila ang nagkonsepto nitong padaraw upang ipakita ang Bulan mula sa kabuhayaan at kasaysayan.) -Kalahok 17

Sa isang malawak na kaisipan at ideya ay mabilis ngang napag-isipan na ang tema sa gawaing ito ay ang hanapbuhay ng mga mamayan sa Bulan. Sa mga galaw makikita ang pamamaraan ng pagtatrabaho sa larangan ng pangangisda at pagsasaka.

“Sir Tonyboy Gilana, Mark Glen Tejada, Body Tan
At Mr. Gigantone nagbuo san musika san padaraw.”

Salin: (Sir Tonyboy Gilana, Mark Glen Tejada, Body Tan at Mr. Gigantone ay bumuo at pinagmulan ng musika ng padaraw.) -Kalahok 18

Ang mga pagdiriwang tulad ng Padaraw Festival sa Bulan ay nangangailangan ng musika at tugtog upang maging masigla, at ito ay natamo sa pamamagitan ng pagtutulongan ng mga tao sa komunidad. Ayon sa kalahok, mahalaga na magkaroon ng sariling mga elemento ng kultura na hindi ginaya mula sa iba. Ang mga festival ay resulta ng pagtutulongan ng mga tao at grupo, kasama na ang lokal na gobyerno na may mahalagang papel sa pagbuo at pagsuporta ng mga aktibidad. Ayon kina Javier at Elazigue (2011), ang lokal na gobyerno ay may malaking papel sa tagumpay ng lokal na industriya ng turismo at sa pangangalaga ng mga yaman nito. Ang mga residente at komunidad ang pangunahing mga tao sa pagpapalano at pag-unlad ng turismo (Jamal & Getz, 1995).

ANG PAGKAROON NG PADARAW FESTIVAL.

Ang pag-organisa ng cultural festival tulad ng Padaraw ay may dalawang pangunahing hakbang: pagpapalano at pagsasagawa. Ayon kina Popescu at Corbos (2012), mahalaga na sundin ang orihinal na plano upang magtagumpay ang kaganapan. Ang lokal na pamahalaan ng Bulan ay nagsagawa ng iba't ibang aktibidad tuwing Mayo upang ipakita ang kultura, tradisyon, at mga lokal na produkto ng bayan, pati na rin ang pagpapahalaga sa mga lokal na talento.

“An Hinimo ni mayora Helen inlibot intero
na kasangkot sa pagbuo san padarw festival
sa intero na mga Festivals sa Pilipinas.
Nagbiyahe kami pakadto sa Cebu, Ati atihan
Festival, tapos nagkadto pa kami sa Dinagyang
Festival. Para pag-adalan yon kun pan-o
talaga. An pinaka puntopa sa paglilibot na
makaistorya an mga tourism council para
makakuwa sin ideya sa pagbilog sin
konseho sa pagselebrar san festival.”

Salin: (Ginawa ni mayor Helen inikot lahat ng kasangkot sa pagbuo ng padaraw festival sa lahat ng Festivals sa Pilipinas. Nagbeyahe kami papuntang Cebu, Ati Atihan Festival, at pumunta rin kami sa Dinagyang Festival. Upang pag-aaralan yon kung paano talaga. Ang pinaka punto pa sa paglilibot ay ang makausap ang tourism council upang makakuha ng ideya sa pagbuo ng

konseho sa pagdiriwang ng festival.) – Kalahok 18

Ayon sa naging tugon ng kalahok kailangang makita at mapuntahan ang mga bayan na nagsasagawa ng mga pagdiriwang. Ito ang magsisilbing batayan upang magkaroon ng malawak na ideya sa mga pagpaplanong gagawin sa pagsasagawa ng pagdiriwang sa bayan ng Bulan.

“Naglibot kami sa iba iba na may-on si festival nyan sayaw sa tinampo. Nagkadto kami sa Tacloban, sa lungsod san Cebu nyan sa mga may kilala na sayaw sa tinampo para maimod namo kun nano an dapat himuon kaya yon na ngani nabuo na namo an padaraw na yon na tungkol in isa “School of Fish.”

Salin: (Naglibot kami sa iba’t ibang na mayroong festival at sayaw sa kalsada. Pumunta kami sa Tacloban, sa lungsod Cebu at sa mga may kilalang mga sayaw sa kalsada para makita namin kung ano ang dapat gawin kaya yon nanga nabuo na namin ang padaraw na yon na tungkol ito sa “School of Fish”).-Kalahok 21

Ang mga pagdiriwang sa iba’t ibang lugar sa Pilipinas ay nagbigay ng maraming ideya, hindi upang gayahin, kundi upang malaman ang mga tema at layunin ng mga ito. Ang pagpaplanong festival ay hindi lamang upang magkaroon ng maganda at maayos na kaganapan kundi pati na rin upang makamit ang produktibong resulta, lalo na sa turismo. Ayon kay Quinn (2010), ang mga festival ay umaakit ng mga turista at nagiging lugar para sa festival tourism. Ang mga turista ay interesado sa mga kakaibang kultura na ipinapakita. Sa paghahanap ng impormasyon para sa Padaraw Festival, nakatulong ito sa pagpaplanong musika at sayaw, na sumailalim sa mga pagsubok bago mabuo ang pinal na presentasyon.

“An tutog is parang kinuwa lamang sa youtube tapos in mix mix lang nira”

Salin: (Ang tugtog ay parang kinuha lamang sa youtube tapos pinaghalo halo lang nila.) – Kalahok 15

Dahil sa nagsisimula palang ang pagdiriwang ng padaraw festival noon sa bayan ng bulan ay kinakailangan buluo ng isang tugtog na gagamitin. Ang nabuong tugtog ay ibinagay na rin sa indak at sayaw at sa Gawain bagamat ito ay pinaghalo halo lamang na mga tugtog.

“An musika ay adapted lamang”

Salin: (Ang musika ay adopted lamang.) – kalahok 18

Ang Padaraw Festival ay nagsimula gamit ang mabilis na tugtog, ngunit kalaunan ay nakabuo ng sariling musika mula sa pananaliksik ni Mark Glen Tejada at mga awit nina Sir Body Tan. Ang sayaw ay hango sa galaw ng isda at pag-aani, na nagpapakita ng kasaysayan at kulturang Bulaneno.

“An pagdakop san isda gamit an iba iba na paagi san mga taga Bulan.”

Salin: (Ang paghuhuli ng isda gamit ang iba’t ibang pamamaraan ng mga taga Bulan.) - Kalahok 5

Sa panghuhuli ng mga lamang dagat ay nanatili parin ang tradisyunal na pamamaraan ng panghuhuli ng isda. Iba’t ibang mga kagamitan na makikita sa mga pangangisda sa bayan ng Bulan.

“Pag-aani nyan kultura san bulaneño masasalam in isa mga hiwag nyan kilos san sayaw sa padaraw diri pareho sadto na bagan kinuwa lamang sa

iba na festival.

Salin: (Pag-aani at kulturang bulaneno ay maisasalamang sa mga galaw at kilos ng sayaw sa padaraw hindi katulad noon na mukhang kinuha lamang sa ibang festival.) – Kalahok 17

Sa nabuong sayaw mula sa ideya at galaw ng mga mangingisda at magsasaka ay naiakma batay at sunod sa gawaing pandagat at pagsasaka. Sa pagkakaroon ng padaraw festival sa Bulan ay nakalikha din ng isang matatawag na orihinalidad sapagkat ito’y galing mismo sa bayan.

“May sadiri na galaw nyan hiwag
An pagsayaw san padaraw dahil
sa nabilog na kaisipan hali sa
padaraw.”

Salin: (May sariling galaw at kilos ang pagsayaw ng padaraw dahil sa nabuong kaisipan mula sa padaraw.) – Kalahok 22

Dahil sa kahalagahan ng pagkakaroon ng sariling indak, pinag-isipan nang mabuti ang pagbuo ng natatanging galaw na makikita sa pagdiriwang. Ang sayaw ay hango sa galaw ng isda at pag-aani, na sumasalamin sa kasaysayan at kulturang Bulaneno. Ayon kay Reeves (2014), ang aktibong pagnanais ay nangangailangan ng oras, enerhiya, at disiplina. Ayon kina Atsuko at Telfer (2008), kapag konektado ang festival sa komunidad, mas malaki ang interes ng mga turista na gumastos upang maranasan ito, kaya’t mahalaga ang tamang pagpapalano at marketing (Kitterlin & Yoo, 2014).

KUNG PAANO NAGKAROON NG PADARAW FESTIVAL.

Sa paglipas ng panahon, patuloy na pinauunlad ng lokal na pamahalaan ng Bulan ang Padaraw Festival tuwing Mayo. Layunin ng mga aktibidad na ipakita ang kultura, tradisyon, at pagpapahalaga sa mga lokal na talento at produkto. Ayon kina Mair at Whitford (2013), ang mga festival ay nakakaakit ng bisita at nakakatulong sa pag-unlad ng ekonomiya at lipunan ng rehiyon. Mahalaga ang mga festival sa mga patakaran at estratehiya sa turismo, at ang kanilang kontribusyon ay isang malakas na dahilan para sa pampublikong pondo (Felsenstein & Fleisher, 2003; O’Hagan, 1992).

“itong bagay na ito ay isang planong nais
maisakatuparan kung kaya’t naisipan
nilang maglakbay sa pangunguna ni mayor
Helen de Castro”

Salin: (An bagay na ini saro na plano na gusto maisakatuparan kun kaya naisipan nira na magbiyahe sa pangunbuna ni mayor Helen de Castro)

Ang iba’t ibang mga pangangalap at pag-aaral ang isinagawa ng pamahalaang lokal ng Bulan. kailangang makita at mapuntahan ang mga bayan na nagsasagawa ng mga pagdiriwang. Ito ang magsisilbing batayan upang magkaroon ng malawak na ideya sa mga pagpaplanong gagawin sa pagsasagawa ng pagdiriwang sa bayan ng Bulan.

“ang plano nilang mapuntahan ang mga lugarna
nagdiriwang ng iba’t ibang festival ay kanila
ngang napuntahan at nakakuha silang ideya.”

Salin: (an plano nira na makadto na mga lugar na nagdadaos san iba iba na festival talagang nakadto nira nyan nakakuwa sira sin ideya.)

Dahil sa mga pagdiriwang sa iba’t ibang lugar sa Pilipinas, nakakuha si Gng. Helen de Castro at ang kaniyang mga kasamahan ng mga ideya, hindi upang gayahin, kundi upang maunawaan ang tema at layunin ng mga ito sa kanilang sariling pagdiriwang.

“wara iba na obheto sa kanira pagbyahe kundi
an makaambag an bagay na hihimuon nira diri
lang sa kultura kundi sa pangkabuhayan nyan
pang ekonomiya”

*Salin: (Walang ibang hangarin sa paglalakbay kundi ang makaambag ang bagay na gagawin
nila hindi lang sa kultura kundi sa pangkabuhayan at ekonomiya.) – Kalahok 3*

Ang pagpapalano ng festival ay hindi lamang upang magkaroon ng maganda, kundi upang makamit ang maayos at produktibong resulta, lalo na sa aspeto ng turismo. Ang mga festival ay nagiging paraan upang itampok ang mataas na kultura at pag-unlad ng kultural na kapital. Sa pamamagitan ng paglilibot at paghahanap ng impormasyon, nakatulong ito sa pagbuo ng musika at sayaw para sa Padaraw Festival. Dumaan ito sa mga pagsubok bago mabuo ang pinal na presentasyon.

“masigasig na intuunan nyan hinatagan san
suporta an pagbuo san padaraw kay naninila
sir ana ini an mahatag san kulay sa bungto”

*Salin: (masigasig na pinagtuonan at binigyan ng kaukulang suporta ang pagbuo ng padaraw
sapagkat naniniwala sila na ito ang magbibigay kulay sa bayan.)-Kalahok 6*

Nagsimula ang Padaraw Festival sa Bulan gamit ang mga mabilis na tugtog na pinagsama, ngunit kalaunan ay nakabuo ng sariling musika mula sa pananaliksik ni Mark Glen Tejada at mga awit ni Ginoong Salvador Tan. Ang sayaw ay hango sa galaw ng isda at pag-aani, sumasalamin sa kasaysayan at kulturang Bulaneno. Ang festival ay naging orihinal, na nagpakita ng lokal na identidad at kultura ng Bulan.

3.2 Sinasalamin at sinisimbolo ng Padaraw Festival

Ang mga pagdiriwang ay nagsisilbing makulay na salamin ng kultura, paniniwala, at kasaysayan ng isang komunidad. Sinasalamin nila ang mga halaga, tradisyon, at hangarin ng mga tao, ipinapakita ang kanilang natatanging pagkakakilanlan. Sa pamamagitan ng iba’t ibang aktibidad tulad ng sayaw, parada, at ritwal, ang mga pagdiriwang ay sumisimbolo ng pagsasalamat, pagkakaisa, pagiging masipag, pananampalatay, at biyaya, na nagbibigay-daan sa mga kalahok na muling kumonekta sa kanilang pamana.

Pagpapasalamat. Isa sa mga pangunahing simbolo ng Padaraw Festival ay ang pasasalamat ng mga mamamayan ng Bulan sa mga biyayang mula sa karagatan at kabundukan. Ang mga yaman ng kalikasan na ito ay pangunahing pinagkukunan ng kabuhayan ng mga tao. Sa pagdiriwang, naipapahayag nila ang kanilang pasasalamat at pagpapahalaga sa mga biyayang dulot ng kalikasan at sa kanilang masaganang komunidad.

“an kun pan-o an pagsayaw saro
ini na paagi san pagpapaimod san
pasasalamat sa intero na masagana
na grasya na hali sa naglalang.”

*Salin: (Ang pagsasagawa ng pagsasayaw ay isang paraan ng pagpapakita ng pagpapasalamat
sa lahat ng masaganang biyaya galing sa lumikha.)-Kalahok 1*

Ayon sa tugon ng kalahok, naniniwala siya na ang sayaw ay isang sining na nagpapahayag ng damdamin ng pasasalamat. Sa pamamagitan ng sayaw, makikita ang pagtaas ng kamay na sumasalamin sa galak, saya, at pagpapasalamat sa Diyos. Ang pagtingala nila sa langit ay nagpapahayag ng taos-pusong papuri para sa mga biyayang natamo mula sa karagatan at kabundukan.

“An pagpapasalamat sa kun papan-o inbibiyayaan
san Diyos an mga tawo sin sagana nyan wara
katapusan na kayamanan na intatamasa san
mga tawo na diri maski san-o man magugutom
sa uru-adlaw nira na paghampang sa hamon

san buhay”

Salin: (Ang pagpapasalamat sa kung gaano binibiyayaan ng maykapal ang mga tao ng sagana at walang katapusang kayamanang tinatamasa ng mga tao na hindi kailan man nagugutom sa pang-araw-araw nilang pagharap sa hamon ng buhay.) -Kalahok 5

Naniniwala ang kalahok na sa bawat pagkakataon, laging nariyan ang awa at habag ng lumikha, na makikita sa mga biyayang natatamo araw-araw. Sa sayaw ng mga kalahok sa Padaraw, makikita ang hawak nilang bilao, na sumasalamain sa patuloy na pagtamasa ng masaganang biyaya. Ito ay isang simbolo ng pagpapakita at pagbabalik ng pasasalamat para sa mga biyayang natamo.

“Ini inhihirimo na pagpapasalamat
sa mga grasya na narerecebi”

Salin: (Ang gawaing pagpapasalamat sa mga biyayang natatanggap.) -Kalahok 13

Ayon pa sa tugon ng kalahok, malaki man o maliit na biyaya mula sa Diyos, mahalaga ang pagpapasalamat. Ipinapakita nito na kahit sa kabila ng mga pagsusumikap sa trabaho, hindi nakakalimot ang mga tao na maglaan ng pasasalamat. Ang pagpapasalamat ay naipapakita sa pamamagitan ng sayaw na sumisimbolo ng pagiging maka-Diyos, na isinasagawa at makikita sa pagdiriwang ng Padaraw Festival sa Bulan.

“Pagpapasalamat sa mga nakukuwa
na mga biyaya na hali sa Diyos
sa paagi san isda.”

*Salin: (Pagpapasalamat sa mga nakukuha na mga biyaya na galing sa Diyos sa paraan ng isda.)
-Kalahok 19*

Ayon sa kalahok, ang isda ay isang biyaya mula sa Diyos na kailangan ipagpasalamat. Ang hawak na sagwan at lambat ay simbolo ng matatag na hanapbuhay ng mga Bulaneño, isang dahilan ng patuloy na kasaganaan ng bayan ng Bulan.

Sa Padaraw Festival, makikita ang pasasalamat sa bawat sayaw at aktibidad. Ang mga galaw ay nagpapahayag ng pasasalamat sa mga biyayang natamo at ng pagkakaisa ng komunidad. Ang sayaw ay isang makapangyarihang simbolo ng pagpapahalaga sa kultura at tradisyon ng Bulan. Ang pasasalamat ay bahagi ng sinaunang ritwal at patuloy na isinasagawa sa mga modernong pagdiriwang, na sumasalamain sa pananampalatayang Kristiyano at sa kasaysayan ng mga Pilipino (Santie, Mamonto, Lasut, & Mesra, 2023).

Pagiging Masipag. Mula sa masaganang ani na nakukuha ng mga mamamayan, hindi maikakaila ang kanilang pagiging masipag. Isang katangiang makikita at pinapahalagahan sa Padaraw Festival ang masikap na pagsisikap ng mga tao sa kanilang mga kabuhayan.

“An mga padaraw festival simbolo ini
san pagiging mahigos san mga tawo.”

Salin: (Ang mga padaraw festival ay simbolo ng pagiging masipag ng mga tao. – Kalahok 3

Ipinapakita ng Padaraw Festival ang determinasyon at kasipagan ng mga mamamayan ng Bulan, na sa kabila ng mga pagsubok sa buhay, ay patuloy na nagtatrabaho nang may galak. Ayon sa kalahok, ang tagumpay ng bayan ay nakabatay sa sipag at dedikasyon ng bawat isa.

“Pagiging mahigos san mga taga-Bulan”

Salin: (Pagiging masipag ng mga taga-Bulan.) – Kalahok 17

Ang mga tao sa Bulan ay hindi gaanong dumaranas ng kahirapan dahil sa kanilang sipag at dedikasyon sa trabaho, mapa-karagatan man o pagsasaka. Ang sabayang paggawa nila ay sumasalamain sa kanilang pagnanais

na magtagumpay sa buhay. Ang mga basket sa likod nila ay simbolo ng pag-asa para sa masaganang ani na kanilang maipapamana sa kanilang pamilya.

“Inpopromote niya an Bulan sa paagi
sa kun pan-o an pagtrabaho.”

Salin: (Pinpromote niya ang Bulan sa pamamaraan kung paano nagtatrabaho. Nasiyang makikitaan ng pagiging masipag ng mga ito.) – Kalahok 19

Ang kasipagan ng mga taga-Bulan ay isang magandang halimbawa ng ugali na nagdadala ng tagumpay, hindi lamang sa kanila kundi pati na rin sa kanilang bayan. Ang kanilang pagtutulungan at masayang paggawa, kahit anuman ang hamon sa buhay, ay nagpapakita ng dedikasyon at determinasyon upang magpatuloy. Ang Padaraw Festival ay isang simbolo ng kanilang sipag at pagkakaisa, na nagbibigay-pugay sa kanilang masigasig na pagsusumikap. Sa pamamagitan ng kanilang kasipagan, natamo nila ang mga biyaya mula sa kalikasan, at nagsisilbing inspirasyon ito sa iba na magpatuloy sa pagtatrabaho at magtagumpay.

Ang mga taga-Bulan ay kilala sa kanilang masipag na kalikasan, na nagbibigay daan sa masaganang ani. Ang kanilang kasipagan ay nasusuklian sa pamamagitan ng yaman mula sa kalikasan, na nagpapatibay sa kanilang tagumpay at kasaganaan. Ang kasipagan ay hindi lamang nangangailangan ng lakas kundi pati na rin ng pasensya, na siyang susi sa tagumpay at kaunlaran ng komunidad (Siddiqui, 2014; Chambers at Conway, 1991).

Pananampalataya. Ang mga festival ay bahagi ng kultura at pananampalataya ito ay mga pagkakataon kung saan nagtitipon ang mga tao upang ipagdiwang ang mga relihiyosong okasyon at magpasalamat sa mga biyayang kanilang na tamo. Ang padaraw festival ay mula sa masaganang ani na biyaya mula sa kalikasan.

“Indak nyan sayaw an pagpupuri nyan galak
sa maalwa na pagbuhay san mga tawo nyan
pagkatapos san saro kataon na naging
matuninong nyan Sagana sa pagkaon nyan
grasya.”

Salin: (Indak at sayaw ang pagpupuri at galak sa masaganang pamumuhay ng mga tao at paglipas ng isang taon na naging payapa at sagana sa pagkain at biayaya.) – Kalahok 8

Ayon sa kalahok, ang Padaraw Festival ay isang kaganapan na puno ng kagalakan at pagpapasalamat. Ito ay isang sandali na hinihintay ng lahat, kung saan nararamdaman nila ang pagmamahal at pagkalinga ng Diyos sa buong taon. Ang galak na hatid ng pagdiriwang ay sumasalamin sa patuloy na pag-iingat ng Diyos sa sangkatauhan at sa buong bayan ng Bulan. Ang kasuotan at ang maamong mukha ng mga kalahok habang nagsasayaw ay simbolo ng pag-ibig at taos-pusong pasasalamat sa Panginoon, na nagbibigay-pugay sa Kanyang awa at habag na nagdala sa kanila sa tagumpay at kaligtasan.

“An pagsasampalataya sa Diyos sa paghatag
sin mayad nyan masaganana buhay sa bungto
san Bulan.”

Salin: (Ang pananampalataya sa Maykapal sa pagbibigay ng maayos at masaganang buhay sa bayan ng Bulan.) – Kalahok 13

Ang bayan ng Bulan ay may matibay na pananampalataya sa Diyos, kaya't napakabagsik ng kanilang katatagan sa kabila ng mga pagsubok at hamon. Ang kanilang sayaw ay sumasalamin sa kanilang di-pagpapatalo at patuloy na pagsusumikap upang mapabuti ang kanilang buhay. Sa bawat galaw at indak, ipinapakita nila ang pagpaparangal at pag-asa, na may malalim na pasasalamat sa Diyos bilang kanilang gabay at tulong sa pag-abot ng masagana at payapang pamumuhay.

“An paniniwala nyan pagsarig sa Diyos
san mga tawo sa Bulan sa masagana na

pagbuhay.”

Salin: (Ang paniniwala at pagnanalig sa Diyos ng mga tao sa Bulan sa masaganang pamumuhay.) – Kalahok 21

Naniniwala ang mga mamamayan ng Bulan na ang kanilang lakas at kasaganaan ay mula sa matibay na pananampalataya sa Diyos. Ayon sa mga kalahok, ang lahat ng biyayang natatanggap nila ay mga regalong handog mula sa Diyos araw-araw. Ipinapakita ng sayaw, kung saan nakataas ang mga kamay, ang kanilang pagpapahayag ng pasasalamat at pananampalataya, na nagpapakita ng tatag ng kanilang paniniwala at ang dahilan ng kanilang kasaganaan.

Sa mga festival at ritwal tulad ng sayawan, ipinagdiriwang nila ang mga biyayang natamo sa buong taon. Ipinapakita ng mga kalahok ang kanilang malalim na relasyon sa Diyos at ang pagpapahalaga sa bawat biyayang dumarating sa kanilang buhay. Ayon kina Coldovero at Aguila (2020), ang mga festival sa Pilipinas ay isang pagdiriwang ng kultura at relihiyon, na nagsisilbing pagpapahayag ng pasasalamat at pagkakaisa. Ang mga simbolo at ritwal ay nagbibigay ng kahulugan at halaga sa komunidad, pati na rin sa kanilang pananampalataya, at nagsisilbing paalala ng mga tradisyon at pagpapahalaga na ipinasa mula sa nakaraan.

Pagkakaisa. Ang padaraw festival ay simbolo ng pagkakaisa, kung saan nagtitipon ang mga tao upang magdiwang at magsalu-salo. Sa pamamagitan ng mga sayaw, ritwal, at iba pang gawain, pinapakita nila ang pagtutulungan at pagmamahalan, na nagpapalakas ng samahan at ugnayan sa komunidad.

“An padaraw festival ini an unity o
pagkasararo san mga tawo na pareho
man san mga isda sa dagat na kun
sira nadaraw o ururupod, malaksi
para sa paralawod an tagumpay sa
lawod.”

Salin: (Ang padaraw fesitival ay unity o pagkakaisa ng mga tao na katulad din ng mga isda sa dagat kapag sila ay daraw o sama-sama, mabilis para sa mangingisda ang tagumapay sa laot.) – Kalahok 2

Malaki ang papel ng pagkakaisa at pagtutulungan sa tagumpay ng Padaraw Festival sa Bulan. Ayon sa kalahok, nagiging posible ang lahat ng bagay kapag sama-sama at nagtutulungan, kaya’t mabilis ang pag-unlad. Sinasalamain nito na kahit mahirap at minsan imposibleng mangyari ang isang bagay, kapag nagtutulungan at may malasakit, naaabot at natatapos ito ng may galak.

Makikita sa kanilang sayaw ang simbolo ng karagatan at kabundukan, na nagbibigay ng masaganang biyaya sa tao. Ito ay nagpapakita ng pangangailangan ng pagkakaisa upang ang mga biyayang ito ay magtulungan sa pagpapabuti ng pamumuhay ng mga Bulaneño.

“Maiimod sa mga sayaw nyan hiwag an
simbolo san pagkasararo pareho san
mga isda nyan mga tawo na naghahatag
sin kasaganaan sa bungto san Bulan.”

Salin: (Makikita sa mga sayaw at galaw ang simbolo ng pagkakaisa tulad ng mga isda at mga taong nagbibigay ng kasaganaan sa bayan ng bulan.) – Kalahok 4

Ayon pa sa kalahok, ang mga galaw at indayog ng mga mananayaw sa Padaraw Festival ay sumasalamain sa mga ginagawa ng mga taga-Bulan. Ipinapakita nito kung bakit napakasagana ng bayan sa isda at likas na yaman. Ang bawat kilos ng mananayaw ay nagsasaad ng pagkakaisa at pagpapahalaga sa pagtutulungan, isang ugali ng mga Bulaneño. Sinasalamain nito na ang anumang hangarin ay nangangailangan ng matibay na pagkakaisa upang makamit. Makikita sa sayaw ang pagkakaunawaan ng bawat isa, na nagpapakita ng patuloy na pagtutulungan

mula simula hanggang matapos ang gawain.

“Pagkasararo pareho san paglawod maski
na may banta hali sa kalikasan.”

Salin: (Pagkakaisa tulad ng pangingisda kahit na may hamon mula sa kalikasan.) – kalahok 15

Sa kabila ng mga kalamidad na dumaan sa mga mamamayan ng Bulan, lalo na sa laot, nananatili ang kanilang matibay na pananalig na malalampasan ang lahat ng pagsubok. Sa mga oras ng matinding kagipitan, nagkakaisa ang mga Bulaneño upang magtulungan at magmalasakit nang walang hinihinging kapalit. Sinasalamin nito ang ugali ng mga tao sa Bulan, na sa kabila ng mga hamon at kalamidad, ay nananatili ang kanilang pagtutulungan at pagkakaisa. Ang isdang huling isda sa larawan ay isang simbolo ng positibong pag-asa na ipinakikita sa sayaw ng mga Bulaneño.

Ayon sa kalahok, ang galaw at indayog sa sayaw ay nagpapakita ng kaugalian at hanapbuhay ng mga tao sa Bulan, pati na rin ang kasaganaan mula sa pangingisda. Ang "daraw" ay simbolo ng pagkakaisa, tulad ng mga isda na sabay-sabay dumadapo sa dagat, na nagpapakita ng pagtutulungan ng komunidad. Ang Padaraw Festival ay isang simbolo ng pagkakaisa ng mga tao sa Bulan, na nagpapakita ng sama-samang pagsisikap, pagkakaisa, at pagmamahalan, kahit na sa harap ng mga hamon mula sa kalikasan.

Ang festival ay nagsimula mula sa kooperasyon ng pamahalaang bayan at mga barangay, na naglunsad ng isang pagdiriwang upang itanghal ang kultura at kasaysayan ng bayan. Ipinapakita ng festival na ang pagkakaisa ay hindi lamang nagdudulot ng kasiyahan kundi nagpapalakas din sa komunidad upang harapin ang mga hamon at makamit ang tagumpay. Sa pamamagitan ng pagdiriwang ng mga tradisyon at hanapbuhay, ang komunidad ay patuloy na nagiging matibay at nagiging inspirasyon para sa mga susunod na henerasyon.

Ang mga ganitong uri ng pagdiriwang ay hindi lamang nagsisilbing simbolo ng kasaganaan kundi ng pag-unlad at pagtutulungan sa komunidad. Nagbibigay ang mga festival ng pagkakataon para sa ritwal na pagdiriwang ng pagkakaisa at ng pamana na ibinabahagi ng lahat ng miyembro ng komunidad. Ang Padaraw Festival ay isang simbolo ng pagkakaisa, na nagbubuklod sa mga tao upang ipagdiwang ang kanilang mga tradisyon at kasaysayan (Esman, 1982).

Hanapbuhay. Ang festival ay isang simbolo ng hanapbuhay dahil ito ay nagdiriwang ng mga lokal na industriya at tradisyon na sumasalamin sa kabuhayan ng komunidad. Ito ay isang pagkakataon upang itampok ang mga produkto at likha ng mga mamamayan sa bayan ng Bulan. Sa pamamagitan ng mga ganitong pagdiriwang, nabibigyan ng halaga ang mga hanapbuhay at ang kanilang kontribusyon sa kultura at ekonomiya ng lugar. Ang mga festival din ay nagiging tulay para sa mga bagong oportunidad at pagpapalago ng Negosyo.

“Sa pagselebrar san padaraw festival, an
mga kagamitan na ingagaramit didi pareho
san bangka, pangke, bugsay, banwit, bubu,
pana, sirip, nyan mga sul-ot nagsisimbolo
sin saro na paralawod nyan nigo, lusong, bayo,
sundang, o pagtatanom o pagbanti nagsisimbolo
man sa mga paratanom. Didi maiimudan an mga
hanapbuhay sa bungto san Bulan.”

*Salin: (Sa pagdiriwang ng padaraw festival, bawat mgakagamitan na ginagamit dito katulad ng
bangka, lambat, sagwan, bingwit, bubu, pana, sirip, at mga kasuotan ay sumisimbolo ng isang
mangingisda at bilao, lusong, bayo, itak, o pagtatanim o sakahan ay sumisimbolo din sa mga
magsasaka. Ito ay makikitaan ng mga hanapbuhay sa bayan ng Bulan.) – Kalahok 2*

Ayon sa kalahok, ang mga kagamitan sa Padaraw ay may partikular na layunin at kahulugan. Ang mga mangingisda at magsasaka ay may mga espesyal na gamit na alam nilang gamitin, at isinasagawa nila ang kanilang gawain sa pamamagitan ng galaw ng katawan na tumutugma sa ritmo ng musika. Ang *bubu*, halimbawa,

ay isang kagamitan sa pangingisda at sumisimbolo ng kagalakan sa matagumpay na paghuli ng isda. Ipinapakita ng sayaw ang kahalagahan ng mga kagamitan sa buhay ng mga Bulaneño, pati na rin ang kasiyahan at tagumpay sa kanilang mga gawain.

“Ini an mga bagay na may kinalaman sa
kultura nyan pagbuhay san mga tawo sa
Bulan.”

*Salin: (Ito ang mga bagay na may kinalaman sa kultura at hanapbuhay ng mga tao sa Bulan.) –
Kalahok 9*

Ayon sa kalahok, ang Padaraw Festival ay nagpapakita ng kultura at hanapbuhay ng mga taga-Bulan, partikular ang mga mangingisda at magsasaka. Ang kalahok na may hawak na sagwan ay ipinagamalaki ang kaniyang hanapbuhay, na sumisimbolo ng kasipagan at dedikasyon sa pagharap sa mga pagsubok ng buhay.

“Kun naabot an padaraw festival maiimod
didi an mga bangka nyan pangdakop san
isda nyan mga ingagaramit sa pagtanom.”

*Salin: (Tuwing padaraw festival makikita ang mga bangka at panghuli ng isda at mga
kagamitang pangsaka.) – Kalahok 11*

Ayon sa kalahok, ang Padaraw Festival ay isang malaking pagdiriwang na lubos na pinaghahandaang mabuti, kung saan makikita ang iba’t ibang kagamitan panghuli ng isda at pangsakahan. Ang mga kagamitang ito ay hindi lamang praktikal, kundi pinalamutian upang maging kapansin-pansin sa mga manonood. Sinasalamain ng mga kagamitan ang pagkakakilanlan ng mga mangingisda at magsasaka, na ipinapakita sa sayaw ang tamang paggamit ng mga ito sa panghuhuli at pag-aani.

“Maiimod didi an pinakahanapbuhay
San mga taga-Bulan”.

Salin: (Makikita rito ang pinakahanapbuhay ng mga taga Bulan.) – kalahok 14

Ayon sa kalahok, ang Padaraw Festival ay layuning itampok ang hanapbuhay sa Bulan. Masigla at seryosong pinaghahandaan ito upang magbigay kasiyahan sa mga manonood. Sinasalamain nito ang makukulay na presentasyon mula sa kasuotan, galaw, ekspresyon ng mukha, at indak, na nagpapakita ng masaya at payapang pagtatrabaho. Ang sayaw ay simbolo ng marangal at masayang pamumuhay, na nagdadala ng kasiyahan at pag-asa sa bawat isa.

“Simbolo talaga san padaraw an paray
nyan isda na an pinaka pokus na
madebelop sa mga Kabataan.”

*Salin: (Simbolo talaga ng padaraw ang palay at isda na pinaka pokus na madebelop sa mga
Kabataan.) – Kalahok 18*

Ayon sa kalahok, ang Padaraw Festival ay isang pagdiriwang na naglalayong magbigay inspirasyon sa mga kabataan at ipasa sa kanila ang pagpapahalaga sa mga tradisyong at hanapbuhay ng mga Bulaneño, upang magtagumpay sa buhay. Ang dagat at kabundukan ay parehong nagbibigay ng biyaya na kailangang ingatan para sa mga susunod na henerasyon. Sinasalamain ito ng mga mananayaw na may bitbit na isda, na sumisimbolo sa kasaganaan na hindi dapat sayangin, kundi dapat ipagpatuloy at pakinabangan pa ng mga susunod na panahon.

Ang festival ay hindi lamang isang selebrasyon ng kultura, kundi isang paraan upang itaguyod ang mga hanapbuhay tulad ng pangingisda at pagsasaka. Ayon sa Municipal Ordinance No. 2, s. 2015, layunin ng Padaraw Festival na palakasin ang mga industriya ng aquatic resources at agriculture. Mahalaga ito upang turuan ang mga kabataan at pasiglahin ang lokal na ekonomiya, habang ipinapakita ang kahalagahan ng mga industriya

sa bayan. Ayon kay Lombardo (2013), ang mga ganitong festival ay nagpapalaganap ng kultura at nagtataguyod ng ekonomiya at mga lokal na hanapbuhay.

3.3 Impluwensiya ng Padaraw Festival sa Turismo at Ekonomiya

Ang mga pagdiriwang na ito ay nagpapakita ng natatanging katangian ng bawat rehiyon. Bukod dito, nagdudulot ang mga ito ng makabuluhang benepisyo sa lokal na ekonomiya. Nagkakaroon ng positibong epekto ang mga festival sa mga lokal na produkto, serbisyo, at tirahan, na nakakatulong sa paglago ng mga negosyo at nagbubukas ng mga pagkakataon para sa mga mamamayan.

A. Turismo

Sa pamamagitan ng interbyu ay nakakuha ng mga mahahalagang datos at ang mga sumusunod ay siyang naging resulta. Ito ay ang mga sumusunod pagdagsa ng Turista at nakilala ang kultura ng Bulan.

Ipinapakita rin ng mga tema na kung paano nakakaimpluwensiya ang mga turista sa larangan ng hanapbuhay at sa kulturang mayroon ang bayan. Ito ay naging susi upang upang mas lalo pang maging tanyag at makilala ang kulturang mayroon ang Bulan sa pamamagitan ng padaraw festival.

Pagdagsa ng turista. Ang pagdagsa ng mga turista sa bayan ay nagdudulot ng maraming benepisyo. Kabilang sa mga benepisyong ito ang pag-unlad ng lokal na ekonomiya, paglikha ng mga trabaho, at pagpapalawak ng kultura at tradisyon.

“Impluwensiya o ambag san padaraw festival
sa turismo kuan nagdagsa an mga turista
na gusto matunghayan nyan maimod an
padaraw festival na inpapagmalaki san mga
taga-Bulan.”

*Salin: (Impluwensiya o ambag ng padaraw festival sa turismo ay dumagsa ang mga turistang
nais matunghayan at masaksihan ang padaraw festival na ipinagmamalaki ng mga taga-Bulan.)
Kalahok 1*

Ayon sa kalahok, hindi maikakaila na ang Padaraw Festival ay nakatulong sa pagpapataas ng bilang ng mga turistang bumibisita sa bayan ng Bulan. Ang mga kaganapan sa festival ay nagiging isang malaking atraksyon, kaya't dumarami ang mga bisita tuwing buwan ng Mayo, kung kailan isinasagawa ang pagdiriwang. Napatunayan ito ng mga datos mula sa mga hotel at bahay-panuluyan sa bayan, na nagpapakita ng pagdagsa ng mga bisita sa tuwing ang festival ay ipinagdiriwang. “Ini an rason kaya daghanon an turista an

nagdadarayo nyan nagbabalik balik na
dahilan man san malaksi na pag asenso san
ekonomiya sa bungto san Bulan.”

*Salin: (Ito ang dahilan kaya napakaraming turista ang dumarayo at bumabalik balik na dahilan
din sa mabilis na pag-angat ng ekonomiya sa bayan ng Bulan)Kalahok 2*

Dati, hindi masyadong kilala ang bayan ng Bulan, ngunit dahil sa Padaraw Festival, unti-unti itong nakilala at naging isang tanyag na destinasyon. Malaki ang naitulong nito sa larangan ng ekonomiya dahil nagdudulot ng kita at nag-eengganyo sa mga turistang bumalik. Ang mga paliguan at mga pasyalan sa bayan ay nakikilala rin, at ito ang madalas hanapin ng mga bisita, lalo na tuwing buwan ng Mayo, kung kailan ipinagdiriwang ang Padaraw Festival.

Noong 2023, naitala ang bilang ng mga turistang dumayo sa bayan, umabot ito sa 536, kasama na ang mga bisitang mula sa Canada at United Kingdom. Marami sa kanila ang bumisita sa mga sikat na resort tulad ng Barrio Paraiso Beach Resort, Baybay Beach Resort, at Otavi Beach Resort.

“Naging paagi tabi an padaraw festival para mas lalo na makilala an hanapbuhay san mga taga-Bulan. Nagdagsa man an mga dayo nyan turista sa bungto dahil sa gusto man nira na makiselebrar nyan maimod an pagparada san makukulor na costume san mga nagsa-sarayaw sa tinampo.”

Salin: (Naging tulay po ang padaraw festival upang lubos na makilala ang hanapbuhay ng mga taga-Bulan. Dumagsa rin ang mga dayo at turista sa bayan dahil gusto rin nilang makipagdiwang at masilayan o makita ang pagpaparada ng makukulay na kasuotan ng mga sumasayaw sa kalsada.) Kalahok 3

Ang dahilan ng patuloy na interes ng mga turista na bumalik-balik sa Bulan ay dahil sa pagiging "unique" ng Padaraw Festival na tanging sa Bulan lamang matutunghayan. Marami sa mga bisita ang nais maranasan ang kasiyahan at galak na dulot ng festival.

Sa pamamagitan ng Padaraw Festival, hindi lamang ang kultura ng bayan ang naipapakilala, kundi pati na rin ang mga hanapbuhay ng mga Bulaneño. Isa na rito ang mga ipinagmamalaking produkto na galing at gawa mismo sa bayan ng Bulan, na siyang patuloy na nagiging atraksyon para sa mga turista.

“Nagdaghanon an turismo”

Salin: (Dumami ang turismo.) Kalahok 5

Walang duda na malaking bahagi ng turismo ng Bulan ang Padaraw Festival, na umaakit ng mga turista na may kanya-kayang layunin, isa na rito ang nais nilang makilala ang makulay na pagdiriwang ng bayan. Ang Padaraw Festival ay may malalim na impluwensya sa pagdagsa ng mga turista, na hindi lamang nagpapakita ng kasikatan ng festival kundi pati na rin ng pagmamalaki ng mga taga-Bulan. Ang event na ito ay nag-aambag sa pag-angat ng ekonomiya ng bayan, nagiging pagkakataon upang ipakita ang mga lokal na produkto at hanapbuhay, at nagiging dahilan para bumalik ang mga bisita.

Ang Padaraw Festival ay may malaki ring epekto sa pagtaas ng kita para sa mga lokal na negosyo at nagbubukas ng mga trabaho. Isang plataporma ito na nagpapakita ng kultura ng Bulan, nagpapalakas ng pagkakaisa sa komunidad, at nag-uudyok sa pagpapabuti ng imprastruktura. Sa kabuuan, ang festival ay nagpapalakas ng turismo at nagpapayaman sa kultura at tradisyon ng Bulan.

Ayon kay Akhundova (2024), ang mga festival ay naging pangunahing bahagi ng event tourism, umaakit ng maraming turista at nakakaapekto sa mga lokal na ekonomiya. Sa pagtaas ng globalisasyon at pagiging mas accessible ng paglalakbay, ang mga festival ay nagiging atraksyon para sa mga taong naghahanap ng bagong karanasan sa kultura at libangan.

Nakilala ang kultura ng Bulan. Ang mga bumibisitang turista ay nagkakaroon ng pagkakataon na makilala at pahalagahan ang lokal na kultura, lalo na sa Bulan. Sa pamamagitan ng pakikipag-ugnayan sa mga lokal at paglahok sa mga pagdiriwang, mas lumalawak ang kanilang pag-unawa sa mga tradisyon at kaugalian ng lugar. Ang mga interaksyong ito ay nagiging daan para sa makabuluhang koneksyon, na nagpapasa ng mga kwento at halaga ng komunidad. Sa ganitong paraan, naranasan ng mga turista ang tunay na buhay at tradisyon ng mga taga-Bulan, na nag-iivan ng mga hindi malilimutang alaala.

“Saro na dako na orgolyo sa amo bilang mga residente san Bulan an makilala an amo ipinagmamalaki na padaraw san Bulan. Nyan saro sa pambihira na pagkakataon na kasabay san pagselebrar nyan pagpapakilala sini san daghanon na na tawo nap ag-angat man san turismo.

Salin: (Isang malaking karangalan sa amin bilang mga mamamayan ng Bulan ang makilala ang aming ipinagmamalaking padaraw ng Bulan. At isang pambihirang pagkakataon na kasabay ng pagdiriwang at pagkakakilala nito ng napakarami nang tao ay ang pag angat din ng turismo.) – Kalahok 4

Ayon sa naging tugon ng kalahok ay hindi maikakaila ang kasiyahang hatid nga makita mismo ang pagtangkilik ng ganitong okasyong padaraw festival sapagkat nakakataba ito ng puso. Nakapagbibigay ito ng ibayong tuwa na mayroon isang bagay na maipagmamalaki sa iba tulad ng mga kakanin gawang Bulaneño lalo na sa mga turistang bumibisita. Pambihirang karanasan na maaaring maiparanas sa mga dayuhan ang mga pagkaing mayroon ang bayan ng Bulan.

“An naging dako dako na ambag san padaraw
festival na makilala an bungto san mga
turista bilang sentro sa larangan san
pangingisda nyan diri lang pangingisda,
kundi kaupod na man an pagsasaka.”

Salin: (Ang naging malaking ambag ng padaraw festival ay ang makilala ang bayan ng mga turista bilang sentro sa larangan ng pangingisda at hindi lang sa pangingisda, kundi kasama na rin ang pagsasaka.) – Kalahok 10

Maraming benipisyong hatid ang pandarayuhan ng mga turista sa bayan ng Bulan sapagkat ayon sa kalahok hindi lang basta pamamasyal ang ginagawa nila rito kundi ang matikman ang mga produktong galing sa karagatan at mga pagkaing galing sa pagsasaka. Hindi kumpleto ang kanilang pamamalagi dito sa bayan kung hindi rin nila mararanasan ang mga bagay na bago sa kanila.

“Bulan pinaghalian san padaraw kaya saro yon sa
maipagmamalaki nyan dahil sini, naipaimod an
kultura diri lang nag-iikot didi sa munisipalidad
kundi an kultura na may-on an Bulan na wara an iba
dahil did isa padaraw festival.”

Salin: (Bulan ay tahanan ng padaraw kaya isa yon sa maipagmamalaki ano at dahil dito, naipapakita yong kultura hindi lamang umiikot dito sa munisipalidad kundi Ang kulturang mayroon ang Bulan na wala ang iba dahil dito sa padaraw festival.)- Kalahok 12

Ang padaraw festival ng Bulan ay hindi lang naghahatid ng makukulay na palabas sa parada bagkos ipinakikilala rin nito ang mga Gawain at tradisyon lalong lalo na sa larangan ng pangingisda at pagsasaka. Patuloy nitong inihahatid sa mga bisita ang isang espesyal na pagkakataon na matunghayan at makilala ang isang kulturang tanging dito lang nila makikita at mararanasan.

Sa pamilihan ng bayan ng Bulan particular sa palengke ay maari at pweding bumili ng mga nakatumpok lang na isda at iba pang produkto na galing sa karagatan at hindi na ikinikilo isa ito sa kulturang taglay parin ng mga Bulaneño mula noon magpahanggang sa ngayon.

“Nakilala an Bulan sa paagi san padaraw
festival. Nakilala an Bulan.”

Salin: (Nakilala an Bulan sa pamamagitan ng padaraw Festival. Nakilala ang Bulan).– Kalahok 19

Ang Padaraw Festival ay nakatulong sa pagpapakilala at pagpapasikat ng bayan ng Bulan, na nagdulot ng pag-unlad at pagmamahal mula sa mga dayuhan. Ang festival ay isang plataporma upang ipakita ang natatanging kultura ng Bulan, partikular ang pangingisda at pagsasaka, na nagdaragdag sa reputasyon ng bayan. Hindi lamang ito isang selebrasyon ng kasiyahan, kundi pati na rin ng kasaysayan at kultura ng Bulan. Ang festival ay nagbibigay sa lokal na komunidad ng pagkakataon na magbahagi ng kanilang kultura at tradisyon, pati na rin sa

mga turista na makita ang kanilang natatanging paraan ng pagdiriwang (Magpantay et al., 2014; Buted et al., 2014).

B. Ekonomiya

Ang pagdagsa ng mga turista ay may malaking epekto sa ekonomiya ng Bulan, lalo na sa paglikha ng mga bagong trabaho at oportunidad para sa mga lokal na negosyo. Dahil dito, dumarami ang mga negosyo at nagtitinda, nakikilala ang mga produkto ng bayan, at napapangalagaan ang karagatan at agrikultura. Ang mga ito ay malinaw na patunay ng patuloy na pag-unlad at pag-angat ng bayan ng Bulan.

Dumami ang negosyo at nagtitinda. Ang pagdagsa ng mga turista ay nagbigay ng oportunidad para sa mga negosyo. Dumami ang mga lokal na kainan, tindahan ng souvenir, at negosyo na nag-aalok ng guided tours. Dumarami rin ang mga hotel at guesthouses para sa mga bisita, pati na ang mga food stalls na nag-aalok ng street food at lokal na delicacies.

“Nagkamay-on man sin daghan nabenta an
mga saragday nyan daragkona tindahan
dahil sa daghan na tawo na nagbibiri
sita sa inhihirimo na pagselebrar.
Naging mabenta man an mga nagtitinda
sin pagkaon nyan mga restawrat.”

Salin: (Nagkaroon din ng maraming benta ang mga maliliit at malalaking tindahan sanhi ng maraming tao ang bumibisita sa isinasagawang pagdiriwang. naging mabenta rin ang mga nagtitinda ng pagkain at mga restawrant.) – Kalahok 1

Ang pagtaas ng kita sa Bulan ay nagdudulot ng masaganang pamumuhay at ginhawa para sa mga maliliit at malalaking tindera, lalo na sa panahon ng Padaraw Festival. Ayon sa mga kalahok, maraming pamilihan at lokal na pagkain ang iniaalok, kaya't mabilis pumasok ang pera sa bayan. Dito matatagpuan ang mga sikat na restawran na nag-aalok ng masasarap at murang pagkaing mula sa lokal na produkto ng Bulan, tulad ng mga isda at iba pa.

“Daghanon an mga tiyangge nyan bakalan an
mabenta sa kanira Negosyo kay siyempre
daghan an tawo. Nyan an bagay na ini dako
na danon sa ekonomiya san Bulan kun naabot
an adlaw san padaraw festival kun naabot
an mayo.”

Salin: (Marami ring mga tiyangge at pamilihan ang mabenta sa kanilang Negosyo dahil siyempre maraming tao. At ang bagay na ito ay malaking tulong sa ekonomiya ng bulan kapag sumasapit ang araw ng padaraw festival tuwing mayo. Kalahok 3

Ang mga produkto ay iniaalok rin sa mga mamimili lalong lalo na sa mga turista na isang dako ang ginagawang mga tindahan ng bawat nagtitinda upang duon ang pinakamabilis na direksiyon na puntahan at bisitahin ng mga bibili. Ang mga paninda ay inuuri-uri at sapagkat sagan ang Bulan sa mga produkto ito ay mabibili lamang sa abot kayang presyo.

“Sa paagi sini, naaakit man an daghanon na
tawo lalo na an mga negosyante na mamuhunan
nyan magtindog san mga daragko na tindahan
nyan hotel didi kay para diri sira mapagal
lalo na intatangkilik san tawo an kanira
serbisyo na mao an nakaambag sa ekonomiya
san Bulan.”

Salin: (Sa pamamagitan nito, nahikayat din ang maraming tao lalong lalo na ang mga

negosyante na mamuhunan at magtatag ng mga malalaking tindahan at hotel dito dahil sa di sila mahihirapang lalong lalo na tinatangkilik ng tao ang kanilang serbisyo na siyang nakakaambag sa ekonomiya ng Bulan.) Kalahok 8

Kapag ang isang lugar ay kilala at dinarayo, hindi natatakot ang mga negosyante na mamuhunan at magtayo ng kanilang negosyo, tulad ng sa bayan ng Bulan. Marami nang matagumpay na negosyante ang umuunlad dahil maraming tao ang tumatangkilik at nagtiwala sa kanilang mga produkto at serbisyo. Ang mga malalaking bahay panuluyan ay nagbibigay ng magagandang serbisyo sa mga lokal at dayuhang bisita, na patunay ng pag-unlad ng bayan. Ang dumaraming hotel at bahay panuluyan ay indikasyon na maraming bisita ang dumadayo at tumutuloy sa mga ito, kung saan mas marami ang galing sa ibang lugar. Ang mga sikat na gusali na ito ay kabilang sa mga nangungunang bahay panuluyan sa Bulan.

“Saro pa pag-abot sa ekonomiya pareho san sinabe ko sa kanira, daghanonan turista, daghanon an investors, nyan daghanon an mabibintahan na mga tindahan dahil sa turista, aram mo an kita is madadagdagan nyan malay nato kun daghan an investors na naakit sa Bulan dahil sa padaraw, kuan makakahimo sira sin daghanon na trabaho para sa oportunidad na maiimod an paglago san ekonomiya. Pero maunlad naman talaga an ekonomiya nato pag-abot sa turismo. Madadagdagan lang talaga.”

Salin: (Isa pa pagdating sa ekonomiya tulad ng sinabi ko kanina, maraming turista, maraming investors, at maraming mabebentahan na mga tindahan dahil sa turista, alam mo ang kita ay madadagdagan at malay mo kung maraming investors na naakit sa Bulan dahil sa padaraw, ay makakagawa sila ng maraming trabahong bilang oportunidad na masasalamain ang paglago ng ekonomiya. Pero maunlad naman talaga ang ekonomiya natin pagdating sa turismo. Madadagdagan lang talaga.) Kalahok 23

Ayon sa tugon ng kalahok, ang Padaraw Festival ay may malaking kontribusyon sa patuloy na pag-unlad ng ekonomiya ng Bulan. Pinapalakas nito ang lokal na negosyo at ang mga maliliit at malalaking tindahan ay nakikinabang mula sa pagdagsa ng mga turista tuwing festival. Sa bawat taon, mas maraming negosyo ang tumutugon sa pangangailangan ng mga mamimili, kaya’t hindi na kailangang pumunta sa ibang lugar ang mga tao upang makahanap ng mga produkto at serbisyo.

Ang Padaraw Festival ay nagbibigay ng malaking epekto sa ekonomiya ng Bulan, lalo na tuwing buwan ng Mayo. Ang pagdagsa ng mga turista ay nagdudulot ng pagtaas ng benta sa mga tindahan, restawran, at tiyangge, na nagpapa-boost sa lokal na ekonomiya. Kasama rin sa benepisyo nito ang pag-akit ng mga mamuhunan na magtayo ng mas malalaking negosyo, nagiging sanhi ng pagbubukas ng mga bagong oportunidad sa trabaho para sa mga lokal.

Sa kabuuan, ang festival ay isang mahalagang bahagi ng pag-unlad ng ekonomiya at pagpapalakas ng komunidad. Kinakailangan ang patuloy na suporta upang mapanatili ang positibong epekto nito. Ayon kay Nyandoro (2024), tulad ng mga festival sa Zimbabwe, ang mga kaganapang ito ay nagpapasigla sa lokal na ekonomiya, lumilikha ng mga oportunidad sa trabaho, at nagtataguyod ng lokal na pamana at atraksiyon para sa mga mamuhunan.

Nakilala ang iba’t ibang produkto. Ang pagpapakilala at pagpapahalaga sa mga lokal na produkto ay may malaking epekto hindi lamang sa mga negosyante kundi pati na rin sa kultura at ekonomiya ng Bulan. Ang pagproseso ng sardinas, halimbawa, ay nagbubukas ng maraming oportunidad sa trabaho at tumutulong sa pag-suporta sa pang-araw-araw na pangangailangan ng mga pamilya. Ang mga maliliit at malalaking tindahan ay

nakikinabang sa lokal na merkado, na nagbibigay daan sa pagpapalago ng negosyo at ekonomiya.

Sa patuloy na pagtangkilik sa sariling produkto, naipapakita ng mga taga-Bulan ang kanilang pagmamahal at suporta sa isa't isa. Dahil dito, mas nakikilala ang bayan sa larangan ng ekonomiya, lalo na sa industriya ng pangingisda at iba pang lokal na negosyo. Ang mga produkto mula sa dagat, mga tradisyunal na handicraft, specialty na pagkain at inumin, pati na rin ang mga gawaing sining, musika, at mga libro na may kultural na halaga, ay nagpapataas ng demand at interes mula sa mga turista. Ang mga ito ay nagiging dahilan ng pag-usbong ng mga lokal na negosyo at ng pagpapalawak ng kanilang mga oportunidad sa merkado.

“Mas dumaghan an mga produktong
naihahatod nyan naipapabakal
tapos nadadanunan man pati mga
saragday na mga residentesan
Bulan.”

Salin: (Mas dumarami ang mga produktong naihahatid at naibebenta at natutulungan rin pati mga maliliit na mga mamamayan ng Bulan.) Kalahok 4

Kung mayroon mang mas higit na natutulungan ng Malaki yon ay ang mga maliliit na mamamayang may kakayanang magtinda at may sariling produkto galing sa sarili nilang tanim o gawa ayon ito sa kalahok. Kapag sumasapit lalong lalo na ang pagdiriwang ng padraw festival ay isang dobleng selebrasyon ito para sa kanila sapagkat kumite na sila, natunghayan din nila ang saying hatid nito.

“Mao ini an rason kun nakay dako an
danon sin isa pagbuhay san kada saro
nyan sa ekonomiya nsan bungto. An
nano man an mga produkto namay-on an
mga nag-iiristar didi, nakaarambag
ini para sa pag-asenso san bungto.”

Salin: (Ito ang rason kung bakit may malaking tulong ito sa pamumuhay ng bawat isa at sa ekonomiya ng bayan. Ano man ang produktong mayroon ang mga naninirahan dito, nakakaambag ito para sa pag-unlad ng bayan.) Kalahok 10

Ang iba't ibang lokal na produkto ng Bulan, mula sa pagkain hanggang handicrafts, ay nagbibigay ng malaking kontribusyon sa pag-unlad ng bayan. Sa pagtangkilik sa mga produktong ito, natutugunan ang mga pangangailangan ng bawat pamilya at nakakatulong sa mabilis na bentahan sa merkado. Ayon sa kalahok, ang paglago ng bayan ay makikita sa pagpapaganda ng pisikal na kapaligiran nito.

Ang mga lokal na produkto ay hindi lamang tumutulong sa ekonomiya kundi nagpapalakas din ng pagkakakilanlan ng Bulan. Ang patuloy na pagdami ng mga produktong ito ay isang indikasyon ng lumalaking negosyo, na nagdudulot ng mas mataas na kita at mas maraming oportunidad sa trabaho. Ang pagtaas ng demand ay hindi lamang nakikinabang ang mga negosyante kundi nagpapalakas din sa lokal na kultura at komunidad, kaya't nagiging mas masigla at matatag ang bayan.

Naiingatan ang karagatan at agrikulturang kabuhayan. Ang turismo ay nagiging kasangkapan hindi lamang para sa pag-unlad ng ekonomiya kundi pati na rin sa pangangalaga ng mga yaman na mayroon ang isang lugar. Nariyan ang maraming programa at paraan upang ang mga ito ay matugunan katulad ng programa sa eco-tourism na nagtataguyod ng responsible at sustainable na pagbisita sa mga natural na yaman, na nag-uudyok sa mga lokal na komunidad na protektahan ang mga karagatan at lupain. Kadalasan rin ang mga turista ay nagdadala ng atensyon sa mga isyu tulad ng polusyon at overfishing, na nag-uudyok sa mga lokal na komunidad na magsagawa ng mga hakbang upang mapanatili ang kanilang mga yaman. napapalakas din ang paggamit ng mga lokal na produkto sa pagsuporta sa organic farming, na nagpapalakas sa agrikultura. Hihit sa lahat, ang pakikilahok ng mga lokal na komunidad particular na ang bayan ng Bulan sa mga aktibidad ng turismo ay nag-uudyok sa kanila na ipagpatuloy ang mga tradisyunal na pagsasaka, pangingisda at pangangalaga ng

kalikasan.

“Inpatupad na talaga. Siyempre sa agrikultura mayparte man sira na pagdakop nyan pagbantaysan mga nagdidinamita. Maiimodniyo sa niyan na diyo diyo ay nalang an mga nagdi dinamita, nyan sa niyan diyo diyo nalang an mga nangyayari na may nagdi dinamita tapos dahil sa daghanon na kita sin mga sin mga bantay dagat sa kostal san mga barangay saros a mga impluwensiya san padaraw. Kun baga sadtona nagbabatog palang mapagalon ipaintindi pero talagang kun titiyagaan mo an mga tawo kay iniintra nato an barangay. Dati in kaklaster namo ini kaya halabaon nyan para in isa pagmuklat.”

Salin: (Ipinatutupad na ngayon ang pagtutok sa agrikultura at panghuhuli, pati na rin ang pagbabantay sa mga nagdidinamita. Dahil sa mga bantay-dagat sa mga barangay, kakaunti na lang ang mga nagdidinamita. Noong nagsimula, mahirap ipaintindi, ngunit sa pagtutok at pag-aalaga ng barangay, nagbunga ito ng magandang resulta.) Kalahok 17

Ayon sa kalahok, ang pangunahing layunin ng Padaraw Festival ay itaas ang kamalayan ng mga tao ukol sa pangangalaga ng kalikasan, lalo na ng mga yamang dagat. Tinututulan ang paggamit ng mga destructive na pamamaraan tulad ng dynamite fishing at hinihikayat ang natural na paraan ng pangangisda. Mahalaga ang pagpapalaganap ng tamang pangangalaga sa mga yaman ng dagat at kabundukan. Sa bayan ng Bulan, may mga nakatalagang bantay dagat upang masiguro na nasusunod ang mga patakaran at maiwasan ang pagsira sa kalikasan, partikular na ang mga gawain na nakakasama sa kalikasan at yamang dagat.

“An obheto suon na ibalik kuntaan orihinal san padaraw nyan iadapyon, eement an ordinansa san padaraw kay mao yon an makadagdag sa ekonomiya, sa pag ataman san ekonomiya nyan kapalibutan, nyan pag asenso san ekonomiya.”

Salin: (Ang layunin nyan na ibalik sana ang orihinal ng padaraw at iadap yon, eement ang ordinansa ng padaraw dahil yon ang makadagdag sa ekonomiya, sa pag-alaga sa ekolohiya ng kapaligiran, at paglago ng ekonomiya.) Kalahok 22

Ang Padaraw Festival ng Bulan ay patuloy na umuunlad sa pagpapaganda ng mga sayaw, kasuotan, at kagamitan, ngunit nananatili ang orihinalidad nito bilang bahagi ng tatak ng Bulan. Ang bayan ay naging sentro ng industriya ng isda, na may "Regional Fishport." Ang mga hakbang ng komunidad ay nagpapakita ng pagtutulungan upang mapanatili ang likas na yaman at itaguyod ang kultura. Ang festival ay nagsusulong ng responsableng pangangalaga sa kalikasan at pagpapalakas ng komunidad. Ayon sa Municipal Ordinance No. 2, s. 2015, layunin ng festival na palakasin ang mga industriya ng aquatic resources at agrikultura, at isulong ang sustainable development at proteksyon ng kapaligiran.

5. Kongklusyon at Rekomendasyon

Ang Padaraw Festival ay may malaking papel sa kultura ng Bulan, na nagpapakita ng makulay na kasaysayan at tradisyon ng komunidad. Nakita rin ang positibong epekto nito sa turismo at ekonomiya ng bayan, tulad ng pagdagsa ng turista at paglago ng mga negosyo. Ang festival ay hindi lamang isang selebrasyon, kundi isang mahalagang bahagi ng pagkakakilanlan ng Bulaneno. Batay sa mga konklusyon, narito ang mga

rekomendasyon: Pagpapahalaga sa kasaysayan ng Padaraw Festival, pagpapalawak ng pagpapakilala nito sa iba't ibang aktibidad, pagsuporta sa lokal na negosyo at turismo, at patuloy na pagsusuri ng mga epekto nito. Dapat din itong ipalaganap sa mga pampublikong ahensya at magsagawa ng iba pang pag-aaral upang lalong mapalalim ang pag-unawa sa festival.

4 Talasanggunian

- Akhundova, A. (2024). Role of Festivals in Stimulating the Development of Event Tourism. *Theoretical And Practical Research In Economic Fields*, 15(2), 277-287. doi:10.14505/tpref.v15.2(30).11
- Atsuko, H., & Telfer, D. J. (2008). From sake to sea urchin: Food and drink festivals and regional identity in Japan. In *Food and wine festivals and events around the world* (pp. 249-278). Routledge.
- Business Mirror. (2021, June 16). Sustained efforts needed to manage sardine stocks in Bicol waters—group. Retrieved from Business Mirror:
<https://businessmirror.com.ph/2021/06/16/sustained-efforts-needed-to-manage-sardine-stocks-in-bicol-waters-group/>
- Buted, D. R., Felicen, S. S., Bancoro, A. I. M. B., Maligaya, M. E. C., Rose, J., Panaligan, M. A. L. R., & Sandoval, R. J. R. (2014). Promotion of Cultural Heritage in Batangas and Cavite. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research* | Vol, 2(3)
- Buted, D. R., Felicen, S. S., Bancoro, A. I. M. B., Maligaya, M. E. C., Rose, J., Panaligan, M. A. L. R., & Sandoval, R. J. R. (2014). Promotion of Cultural Heritage in Batangas and Cavite. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research* | Vol, 2(3)
- Carada, G. (2021). Pagdiriwang ng Coco Festival sa Lungsod ng San Pablo: Pagpapakahulugan at Pagpapanatili sa Wika at Kultura. *Asia Pacific Journal of Management and Sustainable Development*, 9(1). Retrieved from <https://research.lpubatangas.edu.ph/wp-content/uploads/2022/02/APJMSD-2021-01-006a.pdf>
- Chambers, R. &. (1991). Sustainable Rural Livelihoods: Practical Concepts for the 21st Century. . Retrieved February 3, 2019, from <http://www.smallstock.info/reference/IDS/dp296.pdf>.
- Chan, R. R. T. (2020) The Festival Extravaganza of Vigan City, Philippines, UNP Research Journal, Vol. XXIX January – December 2020 ISSN 0119-3058. <https://vector.unp.edu.ph/index.php/1/article/view/57>
- Choi, K., Kang, H. J., and Kim, C. (2021). Evaluating the efficiency of Korean festival tourism and its determinants on efficiency change: Parametric and non-parametric approaches. *Tour. Manag.* 86:104348. doi: 10.1016/j.tourman.2021.104348
- Coldovero, N., & Aguila, A. A. (2020). Signs and Symbols in the Ati-Atihan Festival of Kalibo, Aklan, Philippines. *JPAIR Multidisciplinary Research*, 41(1), 116-141.
- Corboş, R. A., & Popescu, R. I. (2012). Study on Spectators' Perception on Theatre Consumption as Competitive Advantage at Urban Level. *Administration & Public Management Review*, 18.
- Dimmock, K. & Tiyce, M. (2000). Nimbin Mardi grass festival: The impacts. *Events Beyond 2000: Setting the Agenda*, 222.
- Esman, M. R. (1982). Festivals, Change, and Unity: The Celebration of Ethnic Identity among Louisiana Cajuns. *Anthropological Quarterly*, 55(4), 199–210. <https://doi.org/10.2307/3317149>
- Felsenstein, D., & Fleischer, A. (2003). Local festivals and tourism promotion: The role of public assistance and visitor expenditure. *Journal of Travel research*, 41(4), 385-392.
- Ferdinand, N., & Williams, N. L. (2013). International festivals as experience production systems. *Tourism management*, 34, 202-210.
- Getz, D. (2007). Event studies: theory, research and policy for planned events. Oxford UK: Elsevier
- Jamal, T. B., & Getz, D. (1995). Collaboration theory and community tourism planning. *Annals of tourism research*, 22(1), 186-204.
- Javier, A. B., & Elazigue, D. B. (2011, March). Opportunities and challenges in tourism development roles of local government units in the Philippines. In *3rd annual conference of the academic network of development studies in Asia*, Nagoya University, Japan.

- Kitterlin, M., & Yoo, M. (2014). Festival motivation and loyalty factors. *Tourism & Management Studies*, 10(1), 119-126.
- Levickaitė, R. (2011). City festival-a traditional cultural expression of the creative industries (the case of International Contemporary Dance Festival “New Baltic Dance”). *Limes: Borderland Studies*, 4(1), 36-53.
- Levickaitė, R. (2011). City festival-a traditional cultural expression of the creative industries (the case of International Contemporary Dance Festival “New Baltic Dance”). *Limes: Borderland Studies*, 4(1), 36-53.
- Magpantay, J. H., Decena, K. J. C., de Torres, D. M. M., Garcia, M. J. K. R., Villalobos, A. J. S., Felicen, S. S., & Dinglasan, K. (2014). Socio-Cultural Effects of Festivals in Batangas Province, Philippines. *Asia Pacific Journal of Education, Arts and Sciences*, 1(4), 1-7. [7]
- Mair, J. and Weber, K. (2019), "Event and festival research: a review and research directions", International Journal of Event and Festival Management, Vol. 10 No. 3, pp. 209-216. <https://doi.org/10.1108/IJEFM-10-2019-080>
- Mesra, R., Hidayat, M. F., Korlefura, C., & Tanaya, A. M. (2022). Persepsi Masyarakat Minahasa Tentang Pasar “Extreme” Tomohon. *JISIP (Jurnal Ilmu Sosial dan Pendidikan)*, 6(4).
- Nuñez, J. (2019). The benefits of Fiestas in the Philippines. uploaded by Jayrome Nuñez on 24. https://www.academia.edu/86036162/THE_BENEFITS_OF_FIESTA_IN_THE_PHILIPPINES
- Nyandoro, M (2024). Influence of Cultural Festivals on Local Economic Development in Zimbabwe. *International Journal of Sociology*. 8. 48-59. 10.47604/ijs.2833.
- Pinca-Atutubo, V., & Totanes, S. H. (2023). Rediscovering History, Heritage and Identity in Sorsogon: Sorsoganons’ Testimonies and Stories. *Sorsogon Multidisciplinary Research Journal*, 2(1), 21-29.
- Ritlocus. (2024, September 19). *Festivals Boosting Tourism: Measuring and Maximizing Economic Impact - TF Learn*. <https://www.ticketfairy.com/blog/2024/09/01/what-is-the-economic-impact-of-festivals-on-tourism/#:~:text=Festivals%20significantly%20boost%20local%20economies,%2C%20duration%2C%20and%20cultural%20uniqueness>
- Siddiqui, F. (2014). Diligence – Importance of Diligence in your personal and professional life. retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/20140720222213-59817714-diligence-importance-of-diligence-in-your-personaland-professional-life>.
- Stankova, M., & Vassenska, I. (2015). Raising cultural awareness of local traditions through festival tourism. *Tourism & Management Studies*, 11(1), 120-127.
- Villones, R. V. (2020). Negros Panaad festival dances: A reflection of Negrenses’ cultural identity. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 8(3), 13-24.
- Zhang, S. N., & Deng, F. (2022). Innovation and authenticity: Constructing tourists’ subjective well-being in festival tourism. *Frontiers in Psychology*, 13, 950024.

